

EDITORIAL

El clima de nou inici de curs

La represa del curs escolar i de la tardor significa també el retorn als ritmes i les rutines de l'any. A Moià l'Escola Josep Orriols i Roca celebra el desè aniversari de la seva incorporació al programa d'Escoles Verdes, un projecte engegat fa vint anys per la Generalitat de Catalunya i que compta amb la participació de 677 centres educatius. L'escola de Moià intensificarà la seva vinculació amb el medi ambient i la sostenibilitat, amb noves actuacions i la participació de l'AMPA, i manté iniciatives anteriors, com un projecte europeu d'estalvi energètic.

Cada vegada hi ha més consciència dels problemes ecològics que pateix el nostre planeta. Malgrat que encara hi ha sectors negacionistes en relació amb el canvi climàtic, es van acumulant les proves científiques sobre aquest fet. Miquel Fortuny, en el seu article sobre combustibles fòssils i creixement exponencial, conclou: «un panorama de futur que cal canviar a través d'una vertadera revolució industrial, econòmica i tecnològica (decreixement, sostenibilitat i energies renovables)».

Escampar la llavor de la sostenibilitat entre els nens i nenes de Moià, futurs agents de canvi del món, és lloable i segurament imprescindible. A finals de setembre es van convocar vagues i van tenir lloc en diverses ciutats del món manifestacions contra el canvi climàtic. Les conseqüències de l'alteració climàtica no són tan sols una de les amenaces més importants a què ha de fer front la humanitat, essent així

que l'impacte d'aquests canvis és ja una realitat palpable i avaluable. Els operadors turístics preveuen canvis en el mercat turístic a curt termini, i això en una economia com la nostra, on aquest sector té un pes important tant a l'estiu com a l'hivern.

Per a fer minvar els estralls d'aquestes transformacions es requereixen, alhora, decisions individuals i col·lectives. Estan sorgint activismes que pretenen fer canviar alguns valors socials, alertant que no ens podem permetre luxes com el de volar en avió per raons de lleure, encara que els preus del transport siguin baixos. El preu pel futur de la humanitat és massa elevat, argumenten. Però les decisions personals s'han d'acompanyar de grans decisions globals en un món mancat d'organismes internacionals amb poder executiu. L'agudesa del problema ha coincidit amb l'emergència de veus que, com la de Trump als Estats Units o la de Bolsonaro al Brasil, neguen la major i apliquen polítiques incompatibles amb la sostenibilitat.

El nou curs és també el moment d'encarar els nous mandats municipals, com el que un article d'AraMoià documenta. Però aquest curs polític, a Catalunya, està del tot marcat per la sentència del procés independentista, que era a punt de saber-se en el tancament d'aquest editorial. El terrabastall provocat convertirà en inaudibles moltes paraules i iniciatives, necessàries per a transitar més enllà de les consignes i la cridòria. Una tardor, en definitiva, que es presenta *massa càlida* en tots els aspectes.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
CEIP J. Orriols i Roca: 10 anys d'Escola Verda. AMPA	5
Inici del curs escolar 2019-2020 a Moià. L. Bonells	6
Encarant el nou mandat 2019-2023. AraMoià	8
Contrapunts. S. de Marfà	12
Actes i esdeveniments	13
De nou, un gran concert d'estiu! E. Permanyer	13
Una Diada amb menys participació. E. Roca	14
Els 40 anys del diari Regió7, exposats a Moià. X. Rius	16
Les entitats informen	18
Activitats del Cercle. Cercle Artístic del Moianès	18
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	19
Museu de Moià	20
Sopa de lletres	21
Moianès	22
Notes terçolenques. R. Puig	22
«Viu l'Ecomuseu», aquest any a Oló. Consorci / Cons. Com.24	24
Concert del Cor Madrigal a l'Estany. D. Prat	26
Esports	27
L'equip infantil del Viktoria Mauer visita Moià ... C.E. Moià	27
Antics futbolistes del C.E. Moià (1). Lluís Serra. J. Riera	28
100 anys de futbol a Oló. J. Canamasas	30
Natura	32
Combustibles fòssils i creixement exponencial. M. Fortuny	32
Una mica d'història	34
Castellcir, anys seixanta: la centraleta ... F. Rochel	34
Les curioses construccions en balç. I. Fonoll	37
Lletres	39
«El yugo y las flechas», a Moià. M. Baqués	39
Versos diversos. B. Fonts	42
De fora estant	43
A la recerca de la filla de Durruti (1). R. González	43
Publicacions	46
Breus / Moviment demogràfic	49
Dades meteorològiques	50

Fot. CEIP J. Orriols i Roca

VIDA MUNICIPAL

CEIP J. Orriols i Roca: 10 anys d'Escola Verda

Comissió Verda de l'AMPA del CEIP Josep Orriols i Roca

L'Escola Josep Orriols i Roca, després d'adherir-se al Programa d'Innovació Educativa d'Educació Ambiental (PIE) del 2006 al 2009, va decidir continuar el treball pel medi ambient incorporant-se al programa d'Escoles Verdes en el 2009. Aquest programa, engegat per la Generalitat de Catalunya fa vint anys, compta amb la participació de 677 centres.

L'adhesió al projecte va comptar amb el vist-i-plau del claustre de mestres i del consell escolar, i es va elaborar un «Pla d'acció» per a tres cursos (2009-2012), que traçava el camí i les accions per a la sostenibilitat que l'escola es proposava de cara al futur.

Algunes de les actuacions que es van iniciar encara continuen: es fotocopien els documents a doble cara, s'utilitza paper reciclat, les notícies referents al medi ambient se centralitzen en un «Punt verd», totes les aules i els patis disposen de contenidors per al reciclatge, es fomenta l'ús de la carmanyola per a l'esmorzar, cada aula apadrina un dels arbres del pati, l'escola disposa d'hort i compostador...

Aquest curs 2019-2020, amb motiu del desè aniversari de l'Escola Verda, l'equip educatiu ha decidit enfocar els projectes de les classes en temes relacionats amb el medi ambient. Un exemple són els noms de les classes, que aquest curs correspondran a noms de parcs naturals, com ara el Parc Natural de la Garrotxa, i cada classe treballarà en projectes relacionats amb el parc que ha escollit.

Per tal de donar suport al projecte de l'escola, la Comissió Verda de l'AMPA ha engegat *El Petit Ecologista*, una revista en format PDF destinada a tota la comunitat educativa, que tracta de temes relacionats amb el medi ambient, amb l'objectiu de conscienciar alumnes, pares i educadors.

L'objectiu de totes aquestes actuacions és escampar la llavor de la sostenibilitat entre els nens i nenes, futurs agents de canvi del món. El divendres 27 de setembre, dia de les mobilitzacions mundials pel clima, els alumnes de sisè van llegir el manifest de la Vaga Mundial pel Clima.

Les petites accions individuals poden convertir-se en grans canvis!

Mobilització pel clima al CEIP Josep Orriols i Roca, el 27 de setembre

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruai, Elvira Vilardell
Administració: Eduard Gómez
Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació — Impressió: Winihard Gràfics, Moià
DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Ajuntament
de Moià

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Inici del curs escolar 2019-2020 a Moià

Laia Bonells, regidora d'Educació de l'Ajuntament de Moià

El dijous 12 de setembre es va iniciar el nou curs escolar 2019-2020, amb nous projectes i nous reptes.

***

L'Escola Bressol Garroffins posa en marxa un nou projecte educatiu basat en una metodologia de treball per a ambients de lliure circulació, de manera que cada infant pugui triar lliurement en quin espai de joc vol jugar, potenciant així la seva autonomia i independència i fent-lo protagonista del seu aprenentatge. Malgrat que la voluntat és que, en el futur, aquest projecte permeti d'agrupar els nens de maternal amb els caminants, aquest primer any està dividit per grups d'edat.

***

Enguany l'Escola Josep Orriols i Roca celebra que fa deu anys que és Escola Verda i, per tal de commemorar-ho, tots els grups de classe tindran noms relacionats amb el medi ambient. Coincidint amb aquest aniversari, l'escola s'adhereix al projecte d'estalvi energètic Euromet 50/50, un projecte europeu que té per objectiu promoure l'estalvi energètic als centres escolars, a través d'un incentiu econòmic en el retorn al centre del 50% de l'estalvi aconseguït durant l'any per part de l'ajuntament.

L'escola també es proposa de continuar aprofundint en l'ús de l'anglès a les aules, de manera que aquest curs s'avança la conversa en anglès als alumnes de tercer de primària i es crea un espai de joc simbòlic en anglès per als alumnes més petits d'infantil.

I amb l'objectiu de seguir potenciant l'autonomia i l'autoaprenentatge, aquest curs escolar es reforçarà la tarda diferent per als alumnes de primària, de manera que en gaudiran un cop a la setmana, mentre els alumnes d'infantil continuaran

Escola Bressol. CEIP J. Orriols (fot. C.I.C. - Moià)

fent com fins ara tres tardes a la setmana.

***

L'Escola Pia ha engegat enguany el curs fent la classe d'educació física en anglès a partir de tercer de primària, com a novetat d'aquest any, apostant per aquest idioma des de ben petits.

L'Escola Pia segueix treballant en el projecte SUMMEM, creant espais per a la recerca i el descobriment, tot posant en joc estratègies didàctiques d'aprendre descobrint i posant en relació pràctica el coneixement teòric i el coneixement adquirit, a fi de situar en primera línia l'aprenentatge basat en l'experiència, que és aplicació significativa de coneixements.

***

L'Institut Moianès inicia el curs amb una nova proposta d'organització horària amb classes de 110 minuts en lloc de les de 55 minuts que s'havien realitzat fins ara. Aquesta aposta del centre té l'objectiu de permetre aprofundir en les matèries per part del professorat i permetre una major implicació dels alumnes a les aules i una major experimentació en les matèries.

Una altra novetat d'enguany són unes sortides de dos dies a principi de curs en camps d'aprenentatge per diferents indrets de Catalunya, amb l'objectiu de millorar la cohesió de grup entre els alumnes i els seus mestres, i pensades per a tots els grups de l'ESO.

Per altra banda, l'institut ha estat escollit per al Programa de Certificació de llengües, en un conveni amb l'Escola Oficial d'Idiomes, per tal de facilitar l'obtenció dels títols B2 en llengua estrangera, i participarà també en el programa d'innovació tecnològica, que té per objectiu afavorir l'ús de les tecnologies a l'aula.

Així, doncs, iniciem un curs escolar plagat de novetats i nous objectius, que de ben segur serà profitós per a tots els nostres alumnes.

Escola Pia. IES Moianès (fot. C.I.C. - Moià)

Encarant el nou mandat 2019-2023

AraMoià

Les passades eleccions municipals ens van deixar un consistori municipal més plural que mai, amb representants en el ple de la corporació de les quatre forces polítiques que s'hi varen presentar: AraMoià, Capgirem Moià, Junts per Moià i PSC Moià.

Aquesta situació ens enriqueix, atès que ara que, després de vuit anys en què només s'ha pogut gestionar el deute heretat d'una mala gestió que va portar a la fallida econòmica de l'ajuntament, podem començar a invertir en el municipi, tirant endavant projectes de futur com ara el POUM (Pla d'Ordenació Urbanística Municipal), la gestió de residus, la millora d'equipaments i instal·lacions, etc. Aques-

ta visió tan plural farà que les decisions que se'n derivin hagin de ser consensuades i, per tant, més representatives de la voluntat de la gran majoria dels ciutadans.

Si totes les forces fem un exercici de responsabilitat, cooperació i generositat, podem desencallar el POUM i endegar projectes que de ben segur seran engrescadors per a tothom i sempre en benefici dels vilatans.

Des d'AraMoià no tenim cap dubte que aquesta serà la legislatura del tomb; passarem de la recessió i contenció econòmica a reinventar-ho tot. Aquesta serà la legislatura de refer Moià en un poble més fàcil, dinàmic, més creatiu, més viu i sobretot més social.

Ajuntament de Moià. Legislatura 2019-2023

Dionís Guiteras
Alcaldia i Urbanisme
alcaldia@moia.cat

Montse Ferrer
1a tinent d'alcalde
Regidora de C. General, Comunicació,
Transparència, Medi Ambient i Salut Pública
mferrer@moia.cat

Sebastià Ferrer
2n tinent d'alcalde
Regidor de Via Pública,
Mobilitat i Seguretat
sferrer@moia.cat

Gemma Bisbal
Regidora d'Hisenda, Recursos
Humans i Promoció Econòmica
gbisbal@moia.cat

Gabriel Roselló
Regidor d'Esports,
Cultura i Teixit Associatiu
grosello@moia.cat

Laia Bonells
3a tinent d'alcalde
Regidora de Serveis Socials, Joventut,
Educació, Civisme i Diversitat de Gènere
lbonells@moia.cat

Inici de legislatura

AraMoià vam aconseguir quasi el 47% dels vots i sis dels tretze regidors del consistori. Un cop llegits els resultats, vàrem iniciar una ronda de contactes amb la resta de grups municipals. Van ser trobades llargues, on es van analitzar els diversos punts en comú dels programes, també algunes diferències, i ens vàrem posar d'acord amb tots ells a l'hora d'identificar els més importants i prioritaris.

En aquestes reunions vam oferir a tots els grups la possibilitat de governar plegats o amb diverses fórmules de cooperació. La nostra oferta d'entrar en el govern no va prosperar, però sí que ho va fer la nostra proposta de treballar en comissions tots els temes cabdals per al municipi. Les primeres comissions que vam proposar-nos de crear corresponien als punts en comú detectats en les trobades: POUM, ROM (Reglament Orgànic Municipal), seguretat i atenció a les persones.

Va haver-hi un altre punt on vam coincidir: la manca de personal, tant administratiu com tècnic i de brigada municipal. Per a revertir l'enorme deute heretat, l'estructura de personal se'n va ressentir moltíssim. Des d'aquí volem donar les gràcies a tots els treballadors municipals per haver-se multiplicat a fi de cobrir totes les tasques.

Per tal de posar-hi remei es va acordar d'augmentar i consolidar la plantilla a mesura que sigui possible. El primer pas serà la contractació d'un TAG (Tècnic Administratiu General) a l'àrea de Secretaria, plaça que ja s'ha convocat. Aquesta figura adquireix una vital importància a causa de la falta de secretaris que vulguin ocupar la plaça de Moià. Actualment només disposem de secretari una tarda a la setmana.

Acabarem aquesta part comentant que ja es va aprovar pel ple del 18 de setembre la creació de la comissió del ROM i que ja han començat les primeres reunions dels regidors per a encarar la

finalització del POUM i la seguretat del municipi.

El cartipàs i els òrgans de govern

En no haver-hi acord de govern amb la resta de forces polítiques, són els sis regidors d'AraMoià els qui formen part de l'equip de govern i es reparteixen totes les regidories del consistori.

En la imatge de la pàgina anterior podeu veure com ens hem organitzat: hi ha l'alcalde, tres tinent d'alcalde i dos regidors. És un govern que combina experiència amb cares noves. Hi ha tres persones que repeteixen i tres noves incorporacions. El fet de presentar una llista cremallera (home-dona-home-dona) permet que els càrrecs electes siguin sempre paritaris. La lluita per la igualtat efectiva i contra qualsevol discriminació és una prioritat.

Tots els ajuntaments tenen uns òrgans de govern reglats (vegeu infografia pàg. 10). Segons si ets a l'equip de govern o no, i depenent de quin càrrec tinguis en el teu partit, participaràs en uns o altres òrgans.

La voluntat d'AraMoià ha estat sempre la de màxima transparència. És per això que, en totes les legislatures en què hem governat, els regidors de l'oposició han tingut accés directe a tota la informació que entra i surt de l'ajuntament: instàncies, notificacions i queixes. Aquest accés total és un fet gens freqüent a la resta d'ajuntaments del país.

Per tal de fer un pas més en aquesta transparència, aquest any vam cedir un representant en la Junta de Govern a fi de donar entrada amb veu i vot a l'oposició. Aquest representant serà rotatori entre els tres grups segons els resultats electorals. Els grups a qui no toqui tenir representant hi assistiran igualment amb veu però sense dret a vot. No cal dir que aquesta opció tampoc no és gaire comuna a la resta del país.

Els regidors electes tenen uns drets i unes obligacions, tot molt estricte i reglamentat. Un dels drets és el de percebre

una retribució econòmica. Des que vam entrar fa vuit anys a l'ajuntament, a causa de la greu situació econòmica, vam considerar que la retribució dels regidors havia de ser simbòlica, i vam encarar el repte com el que era: un servei al poble.

Així, hi havia un regidor amb dedicació completa, l'alcalde amb una retribució de 1.000 euros, i la resta, tant de l'equip de govern com de l'oposició, rebien al voltant de 150 euros al mes (en funció de la

seva assistència a les sessions dels òrgans col·legiats (ple, Comissió Informativa i Junta de Govern). Al cap d'uns mesos, l'alcalde va renunciar a cobrar i va cedir el seu sou (corresponent a mitja jornada) a un segon regidor. Des de llavors l'alcalde no rep cap tipus de remuneració: ni sou ni en concepte d'assistència a les sessions dels òrgans col·legiats.

En aquesta legislatura, les retribucions van ser un dels primers temes a consen-

suar. Es mantenen els sous dels regidors amb dedicació completa i parcial, i els altres es modifiquen segons la infografia adjunta. Com sempre, els regidors perceben les mateixes retribucions per assistència tant si tenen responsabilitats de govern com si no. Pel que fa a l'alcalde, en aquesta legislatura tampoc no rebrà cap tipus de compensació econòmica per la seva dedicació.

Completem la informació sobre el funcionament del consistori amb les figures

de Secretaria, Intervenció i Tresoreria. Cada una d'aquestes figures té grans responsabilitats i un paper cabdal per al bon funcionament de l'ajuntament, i s'encarreguen de la seva àrea de forma independent els diversos grups polítics que cada quatre anys poden anar entrant.

Si teniu qualsevol dubte o ens voleu transmetre informació, ens podeu trobar a Facebook, Twitter, Instagram i al correu electrònic info@aramoià.cat.

ÒRGANS DE GOVERN

PLE MUNICIPAL Mensual <i>Tercer dimecres de mes</i> Els 13 regidors <i>Presidit per l'alcalde</i> Òrgan on es prenen les decisions més importants del poble (com l'aprovació del pressupost o el planejament urbanístic) i on s'exerceix el control i fiscalització dels òrgans de govern	JUNTA DE GOVERN Quinzenal <i>Dimecres alterns</i> AMB VEU I VOT Alcalde + 3 regidors equip de govern + 1 regidor oposició (rotatori) AMB VEU SENSE VOT Els presentants dels altres grups de l'oposició (rotatori) <i>Presidit per l'alcalde</i> Competències que li delega l'alcalde i el Ple Municipal <i>*Per a millorar la informació i la transparència, a la junta de govern Aramoia cedeix un representant a l'oposició amb veu i vot</i>
COMISSIÓ INFORMATIVA Mensual <i>Segon dimecres de mes</i> Els 13 regidors <i>Presidit per l'alcalde</i> Estudiar i dictaminar els assumptes que haurà de tractar el Ple Municipal	JUNTA DE PORTAVEUS Mensual <i>Els dilluns abans de la Comissió Informativa</i> Portaveus designats per cada grup municipal. <i>Presidit per l'alcalde</i> Informar de les accions de govern del darrer mes i dels temes que aniran al Ple Municipal
COMISSIÓ DE TREBALL Les vegades que sigui necessari Indiferent Desenvolupar una temàtica concreta	

RETRIBUCIONS CÀRRECS ELECTES PER ASSISTÈNCIA

PLE MUNICIPAL Acordat: 180€ (mensual) <i>Proposta aramoia: 100€</i> 10 regidors <i>Els dos regidors amb sou no tenen dret a retribució</i> <i>L'alcalde hi va renunciar</i>	JUNTA GOVERN LOCAL Acordat: 90€ (2 mensuals) <i>Proposta aramoia: 75€</i> Alcalde, 3 aramoia, 1 oposició rotatori <i>Els dos regidors amb sou no tenen dret a retribució</i> <i>L'alcalde hi va renunciar</i>
COMISSIÓ INFORMATIVA Acordat: 90€ (mensual) <i>Proposta aramoia: 50€</i> 10 regidors <i>Els dos regidors amb sou no tenen dret a retribució</i> <i>L'alcalde hi va renunciar</i>	COMISSIÓ ESPECIAL COMPTES Acordat: 90€ (mensual) <i>Proposta aramoia: 50€</i> Un representant de cada grup amb vot ponderat
COMISSIÓ DE TREBALL No retribuïda Variable	REGIDOR AMB DEDICACIÓ A JORNADA COMPLETA 31.339,45€ bruts anuals (increment 2%) REGIDOR AMB DEDICACIÓ A MITJA JORNADA 15.669,73€ bruts anuals (increment 2%)

*L'alcalde va renunciar a rebre qualsevol tipus de retribució

Contrapunts

Sebastià de Marfà

L'estiu de l'any passat, un camió dels que entren al parc per descarregar material per a alguna de les actuacions que s'hi celebren va donar un cop que va fer caure i malmetre el coronament i un dels blocs de pedra d'una de les pilastres de la porta del parc que dona a la plaça del Moianès. Concretament, la que indicava la data de la seva construcció, si no recordo malament 1877 (en l'altra hi ha les inicials JC, de a Josep Coma, el propietari de l'aleshores jardí).

Doncs bé, un any després, i malgrat que a la plaça s'hi ha posat un dels plafons d'informació històrica sobre el parc, les restes caigudes continuen esperant la seva recol·locació i restauració.

Una mostra més de la deixadesa amb què Moià cuida el seu patrimoni. Una llista massa llarga: Can Viñas —d'on, a finals d'agost, el periodista Santiago Vilanova feia un article de queixa del seu lamentable estat des de les pàgines del diari *El Punt Avui*—, l'edifici de Can Bossanya (la rectoria), etc., etc.

Fot. C.I.C. - Moià

ACTES I ESDEVENIMENTS

De nou, un gran concert d'estiu!

Elvira Permanyer i Sert

El diumenge 25 d'agost a les sis de la tarda l'església de Moià es tornà a omplir de gom a gom. L'Orquestra de Collsuspina, sota la direcció de Daniel Vallejo, tornava a fer el seu concert d'estiu.

Un total de noranta músics de totes les edats i de diversos nivells musicals preparen durant una setmana les peces que després ofereixen en dos concerts, un a Collsuspina i un a Moià. Un treball que és fruit dels assajos de sis hores diàries per grups d'instruments i finalment amb tota l'orquestra. I ja compten dotze estius fent música!

El programa d'aquest estiu combinava música clàssica i música moderna. S'iniciava amb la banda sonora de la pel·

lícula *Una historia interminable*, de Klaus Doldinger (n. 1936), a continuació tocaren dues romances per a oboè i orquestra de Robert Schumann (1810-1856) amb aranjament de Daniel Vallejo i la solista Fionna Sosa; el *Benedictus* de la *Missa brevis Sancti Joannis de Deo*, de Joseph Haydn (1732-1809), amb la soprano Núria Dardinyà; la *Inacabada* de Schubert, i tancaren el concert tres estàndards de jazz.

El Cor La Bufa, que assaja durant l'any i molt especialment durant una setmana d'agost, oferiren el *Kyrie* i el *Gloria* de la *Suite litúrgica* d'Eugene Butler i la peça *Moon River* de Henry Mancini (1924-1994), sota la direcció de la soprano Núria Dardinyà.

L'Orquestra de Collsuspina, a l'església parroquial de Moià (fot. OdC)

MOIÀ
Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77

AVINYÓ
Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA
Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES:
93 830 12 25 - 93 820 77 77

Una Diada amb menys participació

Elisa Roca

A Moià la Diada comença com cada any amb l'ascensió al Grony per a canviar l'estelada de l'any anterior i posar-n'hi una de nova que agunti els embats del temps meteorològic. Metafòricament parlant, els caminaires, els que pugen des de Moià i els que arrenquen des de Creu Vermella, també aguantem els difícils embats polítics que durant l'any es presenten, però sense perdre l'esperança que tot canviï i vagi cap a bé, fem cap al cim amb un somriure. Enguany no érem tants, uns setanta-cinc, volem creure que va ser pel mal temps amb què es va aixecar el dia. Però tot i això es va poder fer l'habitual refrigeri, amb coca i refrescos, el canvi de bandera, prèvia benvinguda de Jordi Tarradellas —membre dels Amics del Grony— i el parlament de l'Aleix Roca, en nom dels Geganterers de Moià, entitat convidada d'enguany. Veient que amenaçava tempesta, el manifest preparat amb motiu de la Diada 2019 i que és habitual que es llegeixi, va quedar al calaix. Entonat l'himne dels Segadors i feta la foto de grup, ens vam emplaçar fins l'any que ve.

I a Moià, davant l'estàtua de Rafel Casanova, es va fer l'ofrena floral per part d'entitats, partits polítics i institucions de

la comarca, com cada any. Enguany va ser presidida per la consellera de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Ester Capella, que va esperonar la gent a continuar perseverant en la lluita per aconseguir les llibertats democràtiques i va instar a actuar sempre de manera pacífica davant la repressió. Segons la consellera, cal seguir manifestant-nos sense por i sense dubtes. En el parlament de l'alcalde, Dionís Guiteras es va referir al Procés i a la sentència condemnatòria que tindran els presos polítics, dient que aquest fet no solament interpel·larà els independentistes i els republicans sinó tota la societat en general. L'acte va acabar amb una salva d'honor a càrrec de l'Associació de Recreació Històrica de Moià 1714, el cant de l'Himne dels Segadors amb l'acompanyament musical de l'Espai Musical i, per últim, una actuació dels Falcons de Castellcir.

Més tard van sortir els autobusos en direcció a la manifestació a Barcelona per a reclamar més unitat política davant els esdeveniments que se succeiran aquests pròxims mesos. Tot i no ser tan multitudinària com altres anys, s'hi van aplegar unes 600.000 persones.

La consellera Ester Capella va presidir els actes de la Diada (fot. Xavier Rius)

Els 40 anys del diari *Regió7*, exposats a Moià

Xavier Rius Sant

Del 19 al 26 de setembre vam poder veure al Museu de Moià l'exposició «40 anys *Regió7*, instantànies de quatre dècades cabdals», que recull fotografies, portades i notícies publicades en aquest diari que cobreix la majoria de comarques de la Catalunya Central, el Baix Llobregat nord, la Cerdanya i l'Alt Urgell. Dic la majoria de comarques de la Catalunya Central, no totes, perquè informa del que passa al Bages, el Berguedà, el Moianès, l'Anoia i el Solsonès, però no informa d'Osona, per no competir amb *El 9 Nou*, que va sorgir de manera paral·lela a Vic que *Regió7* a Manresa. La inauguració del túnel del Cadí, que intercomunicava la Cerdanya amb el Bages i el Berguedà, va motivar que fes el salt a aquesta comarca pirinenca.

Va néixer el desembre de 1978 i els primers anys *Regió7* es publicava dos cops per setmana. En 1990 va passar a publicar-se sis dies, de dilluns a dissabte, conscient que els diumenges molts lectors compraven *La Vanguardia*. Però des del 2001 es publica també el diumenge. L'any 2006 va passar a ser propietat de Prensas Ibéricas de Javier Moll, a qui pertanyen el *Diari de Girona*, *Levante* i, des de fa uns quants mesos, *El Periódico*. Per això, si llegim *Regió7* al matí a Moià, marxem a la Costa Brava i mirem el *Diari de Girona* en un bar, veurem que moltes notícies culturals, de política espanyola o internacional o de la Lliga de Futbol, són les mateixes. Les seves vendes són d'uns sis mil exemplars diaris, amb

un nombre de lectors diaris de 35.000 en paper i 24.000 a la pàgina web.

Regió7, com el *Diari de Girona*, l'edició de comarques gironines del *Punt Avui* o *El 9 Nou*, fan possible que la informació cultural, esportiva, social i política del que passa a cada municipi arribi a tothom. Mentre el que passa en ciutats com Badalona o l'Hospitalet de Llobregat, sigui un esdeveniment esportiu o cultural d'un barri, o els acords o desacords que hi ha al ple municipal de cada mes, els veïns no ho poden llegir en cap diari, *Regió7* permet que se sàpiga què va passar en el ple municipal d'abans-d'ahir, què va fer l'equip local de futbol o com va anar l'aplec del dissabte de qualsevol municipi de les comarques que abasta.

L'exposició, després de passar per altres comarques, va arribar al Museu de Moià el 19 de setembre i va ser inaugurada pel director del diari, Marc Marcè, l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras, i la directora del Museu, Marta Fàbrega. Fa un recull gràfic de problemàtiques, algunes de les quals continuen, com els problemes d'infraestructures viàries, els incendis forestals que van cremar la Catalunya Central, els problemes de la pagesia, les picabarelles i canvis polítics de cada municipi o les càrregues policials de l'1 d'octubre del 2017. Del Moianès recull notícies referents als descobriments de les coves del Toll o les tensions que es van viure a Moià l'any 2010 quan l'ajuntament feia fallida i apujava l'IBI.

A dalt, el director de *Regió7*, Marc Marcè, amb M. Gallaguet, D. Guiteras i G. Rosselló; a baix, un detall de l'exposició (fot. X. Rius) 17

LES ENTITATS INFORMEN

Activitats del Cercle

Cercle Artístic del Moianès

El mes de setembre, al Cercle hem estat preparant-nos per a afrontar el nou curs, que iniciem a l'octubre amb les següents activitats: sessions de dibuix i pintura per a infants (dissabtes a la tarda), sessions de dibuix i pintura per a adults (dimarts a la tarda) i sessions de ceràmica

número 6), a la terrassa del Restaurant Racó del Pou, on la temàtica va ser el dibuix de perfil. En l'ocasió vam poder dibuixar clients del local que es van brindar a fer-nos de model.

Del 7 al 15 de setembre es va realitzar la 43a Mostra Col·lectiva de Socis del Cercle a la sala del Casal, on es van ex-

Dibuix de perfils, a Calders (fot. Cercle Artístic del Moianès)

per a adults i nens (en diferents horaris i dies).

El grup de dibuixants pel Moianès aquest setembre ens hem trobat a Calders, pels voltants de la festa major, en dues convocatòries, l'una per a dibuixar paisatge urbà, el dissabte dia 7, i l'altra, la ja consolidada trobada del segon divendres de mes (ja ha estat la

posar obres de més de vint-i-cinc artistes diferents amb un total de més de seixanta-cinc obres de disciplines molt diferents, des de pintura a l'oli fins a escultura, passant per fosa, talla, acrílic, aquarel·la... El dia 8 a les dotze del migdia se'n va fer la inauguració i es va fer lliurament d'un record a tots els participants.

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

Durant tot el mes de setembre vam tenir exposades les pintures de Glòria Coma Torres.

El dia 20 de setembre es va presentar la novel·la *Tómate las pastillas*, escrita per Eugènia Llonch i Grané, escriptora nascuda a Sabadell i que fins ara ha viscut a Moià. La novel·la —tal com va explicar ella mateixa— és una història de superació personal.

El divendres 27 es van realitzar dues activitats. A la tarda, el taller infantil de construcció de la vareta màgica de Harry Potter, a càrrec de Smartions, una activitat inclosa dins el programa BiblioLab.

Al vespre, en col·laboració amb el Cercle Artístic del Moianès, la xerrada «Leonardo da Vinci: 500 anys d'un artista immortal», per Roger González, estudiant d'història de l'art a la Universitat de Barcelona. En aquesta xerrada s'exposà un itinerari en el qual es recorre la vida de l'artista i s'analitzen les seves obres i el seu llegat artístic.

El darrer dilluns de setembre es va iniciar la temporada del club de lectura de novel·la, amb *Els fills de Llacuna Park*, de Maria Guasch. Va ser dinamitzada per Marian Baqués.

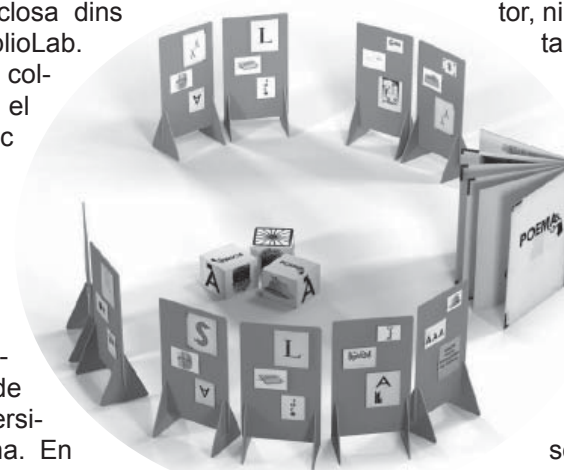
A l'octubre comencen les converses en diferents idiomes. Aquest any, el dilluns hi ha italià i anglès, i el dimarts, alemany i francès. Per a participar-hi és imprescindible el coneixement de l'idioma a nivell de

conversa. Es fa amb la col·laboració dels voluntaris internacionals de la Comunitat dels Avets i per a inscriure-s'hi només cal contactar amb la biblioteca.

Durant el mes d'octubre hi ha dues activitats dedicades a homenatjar Joan Brossa en el centenari del seu naixement. Una és l'exposició «Brossa polièdric»: un creador que aborda la tradició poètica per qüestionar-la, per desconstruir-la, per amplificar-la; la seva obra ha de ser entesa com un tot poètic en què els diferents gèneres creatius són diferents formes d'expressió; no és ni artista, ni escriptor, ni dramaturg: és un poeta; tot el que feia era poesia: poesia literària, poesia visual, poesia objectual, poesia urbana, poesia escènica... L'altra activitat és un taller familiar de descoberta, «Poesia BROSSA», a càrrec de Judit

Petita Companyia, on es descobriren sorprenents jocs visuals, enginyosos i inesperats.

Comença la temporada de la tertúlia literària «Llegir el teatre», amb *La rambla de les floristes*, de Josep M. de Sagarra; una activitat lligada a la programació del Teatre Nacional de Catalunya (TNC): els lectors, que prèviament han llegit el text, es troben a la biblioteca per comentar-lo en companyia d'una persona vinculada al teatre, l'Elvira Permanyer, que actua de conductora i dinamitzadora; posteriorment es fa una sortida al TNC per assistir a la representació de l'obra.

Museu de Moià

Fanals fotovoltaics al Parc Prehistòric

El Parc Prehistòric de les Coves del Toll ha estrenat sis fanals fotovoltaics autònoms gràcies al suport de la Diputació de Barcelona. Els fanals s'han distribuït atenent a les possibilitats de màxima optimització de l'energia solar, ja que s'alimenten amb una placa fotovoltaica que

es carrega amb el sol i, per tant, no tenen cap cost energètic. Per a ubicar-los, els tècnics han buscat els espais del parc on la massa forestal no impossibilita l'obtenció d'energia solar. Quatre dels fanals s'han posat al costat de ponent del pàrquing, un al Poblats Prehistòric i un altre a l'esplanada que hi ha sota la surgència. La instal·lació d'aquests

fanals possibilitarà l'ampliació d'activitats fora de l'horari solar al Parc Prehistòric. Els fanals funcionen automàticament i s'encenen i apaguen segons el grau de lluminositat. Durant el dia es recarreguen també autònomament.

Conveni de col·laboració amb el SOC

Aquest estiu el Museu de Moià ha signat un conveni de col·laboració per a la formació pràctica en centres de treball

del SOC amb el Consorci del Moianès. La practicant ha estat Sheila Cava i Requena, que ha realitzat quaranta hores, distribuïdes en dues setmanes en horari d'obertura dels nostres equipaments, Museu i Parc Prehistòric. Les tasques que ha realitzat, durant el mes de juliol, han estat les d'atenció al públic, recepció i altres necessàries per al servei dels nostres equipaments.

Noves exposicions temporals

Durant la primera quinzena del mes de setembre vam tenir els 80 anys de l'exposició de Planas Dòria a Moià i vam encetar la segona quinzena amb la breu temporal itinerant 40 anys Regió7: instantànies de quatre dècades cabdals, que es va clausurar el

passat dia 26. El 5 d'octubre hem inaugurat *L'art tèxtil manual: tapissos de Remei Graupera*, que es podrà visitar gratuïtament fins al 20 de desembre i amb la qual es dona l'opció de realitzar un taller de tapissos cada segon dissabte de mes, de deu a dotze del matí (màxim, deu persones, amb reserva prèvia).

Nou curs 2019-2020

L'estiu ja és un record i al Museu-Parc Prehistòric de les Coves del Toll

Fanal al Parc Prehistòric (fot. Museu de Moià)

hem encetat el nou curs 2019-2020, que comença amb la graella de reserves d'activitats escolars quasi plena ja a principis de setembre. En tancar aquesta crònica són 2.760 escolars els que estan apuntats per a realitzar les nostres activitats didàctiques durant el primer trimestre de curs.

JEP 2019

Enguany fa vint-i-vuit anys que l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural impulsa les Jornades Europees de Patrimoni (JEP), una iniciativa del Consell d'Europa i la Comissió Europea. Aquesta activitat

participativa és considerada com la més important en relació al patrimoni cultural europeu. Aquest projecte compta amb la col·laboració de la Federació de Municipis de Catalunya, de l'Associació Catalana de Municipis i de l'Institut Ramon Muntaner i en l'edició d'enguany incorpora com a nous col·laboradors l'Associació Capital de la Cultura Catalana i Catalonia Sacra. El Museu de Moià, com centenars d'entitats i municipis de tot Catalunya, organitza diferents activitats gratuïtes per a apropar el patrimoni a la ciutadania el dissabte 12 i el diumenge 13 d'octubre.

D	Y	H	P	O	R	T	E	S	L	V	G	C
J	E	J	L	G	S	I	X	T	A	O	N	I
C	K	F	W	A	A	E	U	D	H	L	E	N
A	T	L	L	R	A	I	R	E	T	A	B	T
L	H	O	Z	E	I	P	R	F	G	N	N	U
A	A	L	I	A	C	W	T	N	M	T	I	R
N	Y	M	U	M	O	T	O	R	C	X	T	O
D	O	G	B	V	X	Z	O	O	N	J	L	N
R	W	S	E	D	O	R	A	R	K	G	P	S
A	U	R	E	T	R	O	V	I	S	O	R	S
S	E	I	E	N	T	S	B	K	F	A	R	S
A	Ç	N	A	R	F	D	K	I	L	E	R	F
L	E	C	A	P	O	T	S	A	H	I	H	O

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

Parts d'un cotxe

Busqueu tretze noms de parts d'un cotxe. Podeu trobar els noms a la pàgina 50.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
 Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

MOIANÈS

Notes terçolenques

Ramon Puig

Malestar en l'equip de govern per l'incompliment del nou institut

Des de l'anterior legislatura, per a l'equip de govern el futur institut ha estat i continua essent la «joia de la corona» del seu programa. No es pot oblidar que foren precisament les reunions amb vilatans de les generacions que tenen fills en edat escolar les que els animaren a iniciar el viatge polític que els ha portat a la majoria. Marc Romero, portaveu de Castell en Positiu, es queixa que la Direcció General de Centres Docents no ha complert la prioritització d'aquestes obres i cerca el suport de JxCat per a «empènyer el Govern» a complir el seu compromís.

L'oposició parla de «manca d'esperit engrescador»

Aleix Roca, portaveu estiuenc de JxCat, es queixa de la manca de «previsió, lideratge i esperit engrescador», en referència a la manca de personal de la Comissió de Festes, formada només per cinc persones, a més del regidor de Cultura.

Aquí deixeu-me que faci una anàlisi particular del tema. En l'anterior mandat es va repetir diverses vegades que un grup de suport faria pinya amb els onze candidats presentats, tasca que es refermaria un cop ja materialitzades les eleccions, comentant que en resultaria un equip

de vint-i-dues persones, fossin els qui fossin els elegits. Permeteu-me que continuï rumiant: l'Antonio Bermejo, líder carismàtic de Ràdio Castellterçol, comenta que el teixit associatiu terçolenc és format avui per setanta entitats. Es parla d'«explosió» quant a participació en afers culturals, esportius, etc. Llavors, com s'explica aquesta manca de suport humà a la gran festa?,

por a «massa feina»? Un tema delicat que vaig manifestar l'estiu del 2015 al regidor, sense tenir resposta. En la darrera campanya electoral ja no vaig veure cap referència a cap grup de suport concret als elegits per CeP.

Idees netes, carrers bruts

Bans municipals, regidors, el mateix batlle Isaac Burgos han fet referència al tema, però la realitat és dura o, més ben dit, bruta... «Post festum, pestum», deia una màxima romana, però ens auto-

enganyaríem si diguéssim que l'endemà de la festa major, l'Era de Cal Campana era plena de bosses, paperots i ampolles, a tall d'exemple, entenent que abans tot estava net i polític, cosa ben allunyada de la realitat, almenys en diversos indrets del nucli urbà de la vila. No demonitzaré les parelles joves que passegen amb quixatlla i un gos, però el cert és que en els carrers del centre-nord (França - Josep Gallés, Hospital, Call de l'Escudella, Bruixes,

ANLA) alguns dies es lleven amb burilles de cigarret, excrements, per no parlar de bosses d'escombraries deixades en dia equivocat. Carod-Rovira fa divuit anys deia: «Tenim les mans ben netes»; doncs aquí, si els carrers, que són sempre nostres, parlessin, podrien dir allò de «¿y de lo mío qué?»

Comiat a un estiu de moguda cultural

La reafirmació del Cineclub, l'Activarium amb l'ocupació de música i teatre de les placetes del nucli antic, la nova singladura de la Coral després del sobtat traspass del director Ferran Miró, i un autèntic teixit d'activitats potser menors, fan que gairebé cada setmana hom pugui gaudir amb algun tema. Com a mostra, permeteu-me d'encarrillar-ho vers l'acte *Coneguem l'Amazònia peruana*.

Tres dones compromeses amb el món de l'ensenyament i amb sobrada sensibilitat social, Àngels Baldellou, Modesta Mas i Mercè Padrisa, van contactar amb

Raúl Arquerós, persona que fa vint anys que intenta el treball difícilíssim de fomentar l'escolarització secundària en una indret de l'Amazònia peruana, Río Tombo. La conferència, els vídeos exposats i el col·loqui final foren teatre d'una vida que, essent basada en la recol·lecció i el nomadisme, es veu contínuament amenaçada per la colonització bèstia de les petrolieres, les tallades d'arbres barroeres, per no parlar de repressió ancestral, violaci-

ons i, sobretot, un oblit total per part de Lima i els seus governants. En aquest panorama, el lector entendrà que construir una escola, ajudar a retrobar-se amb la pròpia cultura uns nadius aïllats i incompresos, donar oportunitat a la música i la indumentària pròpies, fa més meritòria la tasca d'Arquerós i el seu equip.

Buster Keaton a Can Sedó

Dins els actes de la festa major, el grup jazzístic December Quintet va amenitzar una antiga pel·lícula de cinema mut, amb el legendari Buster Keaton com a protagonista d'una divertida i irònica obra en què és fet presoner per un grup d'indis, amb els quals, al final, acaba fent-se amic. Igual que un pianista amenitzava aquelles pioneres peces del setè art, l'esmentat grup féu acompanyament a cada escena, amb dos dels músics convertits en humoristes.

Shakespeare omple el «Centru»

Basant-se en una versió de *El somni d'una nit d'estiu* reac-

tualitzada per Joan Oller i sota la direcció d'Adrià Aubert, la companyia Pirates Teatre va omplir la primera sala teatral moianesa el dia 21 de setembre. Amb un quadre de set intèrprets, fou enriquidora la combinació de música i teatre, i la novetat «made in Oller» fou un amor inequívocament lèsbic, que, malgrat la valentia de l'universal autor britànic, sembla clar que la societat de l'època mai no hauria acceptat com a element argumental.

«Viu l'Ecomuseu», aquest any a Oló

Consorci del Moianès i Consell Comarcal del Moianès

Estem preparant la festa «Viu l'Ecomuseu 2019», que enguany tindrà lloc al municipi de Santa Maria d'Oló el diumenge 17 de novembre. L'objectiu principal de la festa és donar a conèixer el projecte de l'Ecomuseu del Moianès, que, liderat pel Consorci del Moianès, pretén difondre, promocionar i revaloritzar el patrimoni pre-industrial de la comarca.

Al llarg de tots aquests anys, els principals espais on s'ha actuat han estat: les pouses de la Ginebreda i el rentador de llana, a Castellterçol; la Mina i el Centre de Visitants, a l'Estany; Esplugues, a Castellcir; la nau vella de l'Hemalosa, a Santa Maria d'Oló, i el camí ral de Vic a Manresa: Collsuspina – Moià – Calders.

La recuperació del patrimoni cultural i la seva difusió són vitals, ja sigui des de la història oral o a través de la restauració d'elements patrimonials. Cal transmetre'l a les generacions futures i vetllar perquè no es perdi en l'oblit.

El radial de l'Ecomuseu de Santa Maria d'Oló, a través de l'exposició «Oló a ritme de teler», explica com el poble va

passar de ser un indret pre-industrial d'àmbit domèstic a una població totalment industrialitzada a partir de l'establiment de dues fàbriques tèxtils, Borràs i Hemalosa, que van canviar la vida dels olonencs. Durant la dècada dels anys vint aquestes dues fàbriques feren que s'estabilzés la població de Santa Maria d'Oló i que en determinades èpoques fins i tot vagi augmentar. Com si es tractés d'una colònia tèxtil, els dos propietaris de les fàbriques impulsaren nous serveis i infraestructures alhora que controlaven les iniciatives promogudes.

En el marc de la festa «Viu l'Ecomuseu» es vol donar valor a la indústria tèxtil de Santa Maria d'Oló, a l'artesanía, a l'ofici de contramestre... amb un seguit d'activitats relacionades amb el procés d'industrialització que ens permetran de conèixer la història del poble: des de parades d'artesanía tèxtil i productes de la terra, intercanvi d'experiències amb d'altres territoris, posada en funcionament del teler, xerrades, tallers, el sopar «Tasta'm» el dissabte al vespre, una caminada...

Santa Maria d'Oló (fot. Consorci del Moianès)

Concert del Cor Madrigal a l'Estany

David Prat

L'Stagnum d'enguany va tancar el seu cicle de tres espectacles amb un concert especial: el Cor Madrigal de Barcelona va cantar per darrera vegada dirigit per Mireia Barrera com a directora titular de la formació.

Mireia Barrera (1967), estanyenca d'adopció des de fa onze anys, té una llarga i reconeguda trajectòria com a directora de cors amateurs i professionals (Capella de Música de Santa Maria del Mar, Coro de la Orquesta Ciudad de Granada, Coro Nacional de España, Barcelona Ars Nova...) i, seguint el rumb del seu gest, tots aquests cors sempre s'han caracteritzat per la recerca del rigor i la combinació de qualitat tècnica amb musicalitat en l'expressió del cant. Una altra característica que defineix Mireia Barrera com a artista és el seu clar determini a centrar els seus esforços en la música de cor contemporània, defugint rutines i modes imperants en el món coral català.

El Madrigal és un cor amateur, un dels més destacats del país, i té un vincle indirecte amb el Moianès que val la

pena destacar, perquè, a part de la connexió estanyenca del cor, el fundador del Madrigal, Manel Cabero (1926), manté una estreta relació des de fa anys amb Castellterçol. Manel Cabero va fundar el Cor Madrigal l'any 1951. Ja en aquell moment, en unes circumstàncies històriques prou difícils, va voler aportar al cor unes característiques insòlites en les corals de l'època. En primer lloc, Cabero va dotar el Madrigal de personalitat sonora, característica que s'ha mantingut en la formació al llarg de les dècades. En segon lloc, el Madrigal va prioritzar la interpretació de música coral contemporània catalana i va donar relleu a l'estrena d'obres d'autors catalans, entre els quals val la pena destacar Manuel Oltra (1922-2015). Finalment, Manel Cabero sempre va perseguir obsessivament el rigor musical en la interpretació.

Mireia Barrera va conèixer Manel Cabero quan començava la seva formació com a directora de cor en cursos d'estiu a Cervera i el fundador del Madrigal va detectar de seguida en la jove Barrera les qualitats que ell creia necessàries per a rellevar-lo al capdavant del cor. Formalment, Barrera no ha estat mai deixeble de Cabero, però sí que s'ha beneficiat del seu ajut i guiatge musical durant anys i anys. Va ser Cabero, per exemple, qui va empenyer Barrera a estudiar direcció de cor a Bèlgica amb Pierre Cao. L'any 1993, Mireia Barrera va assumir la direcció del Madrigal i fins aquest estiu han estat vint-i-sis anys dedicats al cor de la seva vida, que ara deixa en mans del vilafranquí Pere Lluís Biosca.

***

Tot i que el concert previst per a assenyalar solemnement aquest canvi d'etapa del Cor Madrigal era el que es va celebrar

Mireia Barrera i el Cor Madrigal (fot. D. Prat)

el 7 de juliol al Palau de la Música de Barcelona, David Cid —responsable principal de l'organització del festival Stagnum— no va voler perdre l'ocasió que la seva veïna Mireia Barrera regalés un últimíssim concert de comiat al poble on tots dos viuen.

I així es va fer el passat 31 d'agost a l'església de Santa Maria de l'Estany. Preveient una assistència de públic massiva, l'organització va omplir tots els racons de l'església de bancs i cadires, i fins i tot va haver d'habilitar la capella fonda del temple amb una pantalla per poder-hi acomodar el públic que no cabés a les tres naus principals de l'església. L'organització de l'acte (Stagnum, ajuntament i voluntaris) va haver de fer un esforç extra per assegurar la bona marxa i l'èxit de l'esdeveniment.

El concert, prenyat d'emoció de principi a fi, no va girar l'esquena en cap moment al seu objectiu artístic: la creació de música. La primera part es va centrar en tres autors contemporanis (Janáček, Hindemith i Britten): música exigent però que no construeix murs infranquejables per als llecs en solfa. Al contrari.

Per a la segona part, Barrera va triar un repertori totalment català: Toldrà, Ser-

ra, Lamote de Grignon i Oltra. El conjunt del programa volia ser una mostra de peces significatives en la història d'una relació d'amor artístic entre el Cor Madrigal i Mireia Barrera, cançons que havien suposat un repte tècnic i artístic o que s'havien interpretat en diferents etapes de la vida del cor.

Al final del concert, el públic va poder participar activament en l'experiència musical del cant i, juntament amb el Madrigal, va cantar la tornada de l'harmonització d'Oltra de la cançó popular *Margarideta, lleva't de matí*.

***

A partir d'ara, el Madrigal, amb gairebé setanta anys d'història, encara un nou futur amb Pere Lluís Biosca com a nou director titular. I Barrera inicia un nou camí professional, sempre dins el món coral i amb el difícil objectiu d'avançar i aprofundir en el treball com a directora de cor.

El comiat a la titularitat, però, no li impedirà de fer-se càrrec de la preparació del cor per al *Requiem* de Verdi que dirigirà Valeri Guérguiev (1953), director de l'orquestra del teatre Mariïnski de Sant Petersburg, dins el cicle Ibercamera, el març de l'any que ve a Barcelona.

El Cor Madrigal, amb Mireia Barrera i Manel Cabero al claustre del monestir de Santa Maria de l'Estany, abans del concert (fot. D. Prat)

ESPORTS

L'equip infantil del Viktoria Mauer visita Moià durant quatre dies

C.E. Moià

Els últims dies de juliol, una quinzena de jugadors del Viktoria Mauer d'Alemanya i els seus entrenadors i acompanyants van passar quatre dies allotjats en famílies de Moià i Castellterçol.

La principal activitat prevista durant la trobada va ser un partit de futbol que va enfrontar els infantils del C.E. Moià amb els jugadors alemanys, partit que va acabar amb una victòria local contra un equip que aquest any celebra el seu centenari.

Un cop acabat el partit de futbol, es va fer un dinar de germanor entre els visitants i les famílies moianeses i l'endemà es va organitzar una sortida que va incloure una visita guiada al camp del RCD Espanyol, una caminada pel delta del Llobregat i una remullada a la platja. El darrer dia es va organitzar una visita a les coves del Toll.

En total van ser vint-i-sis les persones de Mauer que van ser allotjades per dotze famílies diferents. Entre els visitants hi havia dos regidors de l'ajuntament de Mauer —Rainer Drös, de la CDU, i Gabriele

Fleig, dels Verds—, que van ser rebuts a la seva arribada per les famílies acollidores, responsables del C.E. Moià, l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras, i els ex-regidors de l'ajuntament Mercè Bigorra i Josep A. Alcantarilla.

Aquestes trobades entre els equips de futbol de Mauer i Moià es van iniciar gràcies a l'agermanament entre els dos pobles i esperem que continuïn amb el pas del temps. Des del C.E. Moià desitjaríem que es consolidessin amb la participació d'altres entitats del poble i que a nivell dels dos ajuntaments es pogués plantejar la possibilitat de treballar amb altres projectes com la creació d'una borsa de treball entre els dos pobles, la realització de pràctiques o estades a les empreses d'estudiants de l'institut, l'intercanvi d'assistents de conversa alemany-català-castellà...

El C.E. Moià agraeix la col·laboració de les famílies acollidores, sense les quals aquesta trobada no hauria estat possible.

Jugadors dels equips infantils del Viktoria Mauer i el C.E. Moià

Antics futbolistes del C.E. Moià (1)

Lluís Serra i Roca

Joan Riera

El nou estil o manera de fer dels components del projecte social del C.E. Moià es fa palès en el fet de poder retre homenatge, abans de cada partit de lliga jugat a casa, als molts jugadors veterans vius que durant anys i panys han defensat la samarreta del Moià.

Doncs bé, en el primer partit de lliga de quarta catalana entre el C.E. Moià i la J.E. Santa Eugènia de Berga-B, que va acabar amb el resultat de 4 a 1, fou homenatjat Lluís Serra i Roca.

Fuster de professió, va jugar amb l'equip de futbol del C.E. Moià des de 1949 a 1966. Va ser un central molt bo i encara ara, a vuitanta-set anys, conserva un bon estat de salut.

El Lluís va venir al camp molt ben acompanyat per la seva esposa, les seves tres filles i els seus néts i nétes. Va visitar el vestidor local, es va fotografiar amb els jugadors del primer equip, va fer la sacada d'honor després de passar, entre aplaudiments, pel passadís que formaven els dos equips i va rebre un diploma d'agraïment de part del Club Esportiu Moià. Des de la llotja presencià atentament la golejada local.

Ell mateix ens comentava havent acabat el partit:

«Vaig començar jugant d'interior i, més tard, de central, tot i que al principi havia jugat d'interior dret, perquè no és com ara: a vegades havies de jugar en un lloc perquè no hi havia més jugadors, però el meu lloc era de central, com que faig metre noranta... escolta! (diu sorneguer). Feia de capità i de penals n'havia picat, però no era el xutador oficial. Antigament, al col·legi, l'"hermano" Xocolata ens feia unes pilotes de draps, però les

pilotes amb què jugàvem amb el Moià ja eren de cuir; llavors hi havia una tireta passada amb un cordó, perquè a dintre hi havia una càmera que s'havia d'inflar i ficar el "pitorro" a dintre. Lligaves allò i feia un "bulto". Un dia plovia, s'enfanguava la pilota, feies un cop de cap i t'arrencava els cabells. Les pilotes de per si ja eren molt dures. Les sabates de llavors eren aquelles que duïen una puntera, perquè per a allunyar la pilota o picar un penal alguns cops es feia amb la puntera. Ara no. Al davant de la sabata hi havia un cuir que la feia forta i podies picar, que allà no passava res.

»Antigament els desplaçaments els fèiem amb el Carbonell de l'Estany. Abans tenia com una xivira, que era un cotxe com els de línia d'aquells del Segalés d'abans; era petit i en dèiem "l'arca de Noè". Una vegada vàrem anar a Matamargó, que és una casa de pagès que hi ha a Súria, d'un propietari que tenia calés i hi va fer un camp de futbol. Era com si anéssim a Ferrerons. Vàrem carregar els contraris de Súria cap a dalt. Sé que a mig camí se li va començar a posar el cotxe allà a la vora i vàrem baixar tots per por que ens estimbéssim. Llavors vàrem fer molts viatges amb l'Agustinet Vives, que tenia aquell quatre-quatre. Més tard el Carbonell va comprar un Bedford més guapo que també feia el servei de Collsuspina a Vic. Un seu fill jugava amb nosaltres. Anant tots plegats ens ho passàvem bé.

»El Manelet va ser el nostre massatgista durant molts anys, però era perillós, perquè si el veies a venir... anava amb una bóta d'aigua i... zaas! Vaig jugar sempre al camp de baix, el

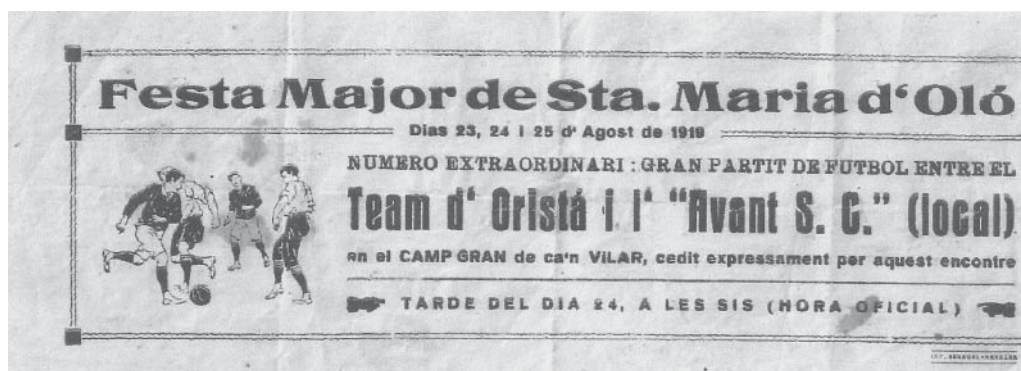
Lluís Serra amb l'equip del C.E. Moià 1957-58 (al mig) i amb l'equip actual

del costat de la carretera de Barcelona. A vegades quan havíem de marxar ens en faltava un, i ens havíem d'esperar. Quan vaig plegar ja m'havia casat, i tots

els de l'equip ja eren més joves. Al final vàrem fer un equip de futbol-sala de veterans, i el Ricard Vila ens patrocinava.»

100 anys de futbol a Oló

Josep Canamasas

Arxiu de Cal Vilar

Durant els actes de la festa major d'enguany es va commemorar el centenari del primer partit de futbol jugat a Oló del qual es té constància per escrit.

El partit es va anunciar en el programa de la festa major de 1919 i es va jugar el diumenge 24 d'agost entre el «Team d'Oristà» i «l'Avant S.C.» (local). Per tal de celebrar-ho es van dur a terme un parell d'actes.

El primer va ser la presentació d'un treball de recerca de batxillerat titulat *Futbol Club Oló, la història d'un poble*, realitzat l'any 2016 per l'alumne de 2n de batxillerat Arnau Flórez Purí. Davant un públic de més de dues-centes cinquanta persones, l'Arnau va explicar la història del club de futbol en tres etapes: des de la fundació fins als inicis de la guerra civil, des de la represa dels anys quaranta fins a finals de la dècada dels seixanta i,

finalment, des de 1977 fins a l'actualitat. Gràcies a aquest treball, els olonencs ens vàrem assabentar, entre altres coses, que el club havia estat fundat l'any 1923 i que el primer equip havia sortit pràcticament d'un raval del poble.

El segon acte que es va dur a terme va ser una exposició de més de cent fotografies de diferents èpoques. La més antiga és de l'any de la fundació del club (reproduïda a la pàgina següent). També es va destinar un plafó al futbol femení, igualment present durant aquests anys. El primer partit jugat per dones va ser l'any 1973, un partit de solteres contra casades durant la festa major.

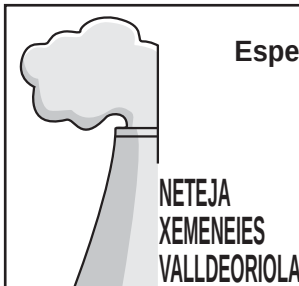
L'exposició es va poder veure durant quatre dies. Hi va haver molta concurrència, ja fos perquè els assistents hi buscaven algun familiar seu o senzillament miraven si hi sortien ells mateixos. El fet

que passés tant de públic va servir als organitzadors per a afinar més les dates de les fotografies i també per a conèixer jugadors dels quals no se sabia el nom, sobretot persones que havien viscut a Oló i posteriorment van marxar.

Finalment, es va fer arribar als membres del consistori que aquest tipus de treballs algun dia s'haurien de publicar, ja que, com molt bé diu el títol, no deixen de ser la història de tots els olonencs.

Equip de futbol d'Oló, l'any 1923, amb els mateixos jugadors que haurien disputat el partit de 1919 (Arxiu de Cal Mas)

Especialistes en neteja de tot tipus de conductes de fum:

- Llars de foc
- Calderes calefacció
- Estufes (pel·let, llenya, carbó...)
- Extractor i Campanes i Filtres de restaurants
- Turbines i motors d'extracció industrials
- Instal·lacions amb sortida de fums especials i de greix

Adrià Valldeoriola || Moià || 608 113 117 || www.netejaxemeneiesvall.com

NATURA

Combustibles fòssils i creixement exponencial

Miquel Fortuny. Biòleg

L'energia és la capacitat continguda en qualsevol sistema físic de produir treball. És, doncs, una evidència que el creixement econòmic, s'expressi com es vulgui, sigui a través del producte interior brut (el PIB) o en qualsevol altre índex que utilitzen els economistes, depèn de la capacitat de transformar i utilitzar els recursos de la nostra biosfera, tot vehiculat, en definitiva, a través dels recursos energètics disponibles. Els sectors econòmics utilitzen fonamentalment petroli, gas, carbó, urani; tots ells no renovables, és a dir, en teoria, finits i exhauribles. L'economia està fonamentada majoritàriament en la utilització d'aquest tipus de recursos energètics no renovables.

L'energia solar i altres recursos renovables o potencialment renovables, com la biomassa, estan encara infrautilitzats. Un esgotament sobtat dels combustibles fòssils (carbó, petroli i gas) portaria la nostra civilització al col·lapse.

De cap manera no es pot considerar que els recursos energètics són béns de consum més, sinó que són el requisit previ i imprescindible per a produir tots els béns i serveis econòmics, perquè, com he comentat, són ni més ni menys que la capacitat de produir treball. Són la premissa que condiciona la posada en marxa de qualsevol motor de creixement econòmic. Ens cal energia per a transformar i manipular els recursos i transformar-los en béns econòmics.

L'enginyer Pedro Prieto (Associació Espanyola per a l'Estudi dels Recursos Energètics) i també Antonio Turiel, llicenciat en ciències físiques i matemàtiques de l'Institut de Ciències del Mar del CSIC (Consell Superior d'Investigacions Científiques), postulen i defensen amb dades científiques que l'esgotament de les ener-

gies fòssils i el *Pic Oil* (pic petroler) ja s'han assolit. Cada cop és més difícil, car i ruïnós extraure petroli (l'anomenat *fracking*). Notícies o informacions que afirmin el contrari són senzillament falses, manipulades o interessades.

L'esgotament del carbó, el gas natural i l'urani és qüestió d'unes quantes dècades... Una altra cosa és que els interessos econòmics de les grans corporacions ens ho amaguin.

L'ambientalista americà Paul Hawken va escriure l'any 2002: «El problema que afrontem és gran i complex, però es resumeix en el següent: 6.100 milions de persones (al gener del 2019, 7.675 milions) s'estan reproduint exponencialment. El procés de donar satisfacció a les seves necessitats i apetències està despellant la Terra de la seva capacitat per a produir vida; una explosió sense precedents per part d'una única espècie està destruint el cel, la terra, les aigües i la fauna i la flora.»

Permeteu-me de compartir un parell d'afirmacions del físic, ja traspassat, Dr. Albert Allen Bartlett, que fan referència al creixement exponencial. El Dr. Bartlett va fer dues afirmacions interessants respecte al creixement i, en particular, sobre aquest tipus de creixement. La primera, de fet, és una pregunta: ¿Podem citar algun problema de qualsevol parcel·la del comportament humà, a qualsevol escala, en què la solució a llarg termini es pugui demostrar que millora gràcies al creixement de la població en l'àmbit local, nacional o comarcal? La segona, un convenciment: la major manca de l'ésser humà és la seva incapacitat per a entendre les implicacions del creixement exponencial. Els valors de les funcions exponencials

es fan grans i més grans a mesura que transcorre el temps.

Comparteixo la següent anècdota en referència al creixement exponencial. Diuen que hi va haver una vegada dos reis de Babilònia que jugaven a escacs amb fruïció i el guanyador exigia una recompensa al perdedor. Després d'una partida el rei guanyador va demanar al perdedor que li pagués posant un gra de blat a la primera casella del tauler d'escacs, dos a la segona, quatre a la tercera i així de manera successiva.

El nombre de grans de blat s'havien de doblar cada cop, fins a arribar a omplir les 64 caselles del tauler. El rei perdedor, pensant que se'n sortiria ben lliurat, va acceptar im-

mediatament la proposta... Va ser la pitjor pífia de la seva vida, ja que va portar el seu regne a la fallida i val a dir que no va poder pagar de cap manera els 2(base) elevat a 64(exponent) grans de blat promesos. Aquesta quantitat seria amb tota probabilitat la quantitat més gran de blat collit mai.

Doncs bé, tots els problemes mediambientals que afronta la humanitat (creixement poblacional, malbaratament de matèries primeres, degradació d'hàbitats, pèrdua de biodiversitat, contaminació, increment de diòxid de carboni) creixen de forma exponencial.

Com tots sabem, l'increment de CO₂ és el gas responsable de l'imparable escalfament global i les seves conseqüències. L'economista japonès Kaya expressa en una equació l'increment de CO₂ com a una multiplicació de varis factors: la població mundial (P), el Producte Interior Brut (PIB), el consum energètic necessari per a assolir tot el creixement econòmic (E). És la següent:

Increment de CO₂ = (P x PIB/P x energia/PIB x CO₂/E) – CO₂ (extret)

El CO₂ extret fa referència al CO₂ segrestat, per mitjans naturals o induïts, com ara per reforestació. És fàcil adonar-se que si un dels factors del producte no és zero tenim un problema d'increment de CO₂ i, per tant, d'escalfament climàtic. En paraules de Kenenth Boulding (economista i filòsof), «qui cregui que el creixement exponencial pot continuar per sempre en un món finit o és un boig o un economista».

Cal matisar, però, que els economistes als quals fa referència Boulding són aquells que s'anomenen els economistes de la «Terra Plana», que, igual que els antics navegants, pensaven que la Terra era plana i sempre es podia anar més enllà, ells són de l'opinió que el creixement no té cap mena de límit ni frontera. Quin miratge!

Jo afegiria altres actors als mencionats per Kenenth Boulding... Hi inclouria, per exemple, un nombre elevat d'executius de grans corporacions i empreses, del màrqueting i la publicitat (aquells especialistes a crear-nos necessitats que no tenim, ni ens fan falta, i ens convencen de comprar). Tots són navegants de la Terra Plana, que prediquen la sostenibilitat com a eslògan per als seus propis interessos econòmics.

La barreja combinada dels creients d'aquest món imaginari i la realitat de l'esgotament dels combustibles fòssils, sens dubte ens està conduint a un atzucac.

En fi, un panorama de futur que cal canviar a través d'una vertadera revolució industrial, econòmica i tecnològica (decreixement, sostenibilitat i energies renovables), social, política. Tal com diu René de Chateaubriand: «Els boscos precedeixen les civilitzacions, els deserts les segueixen.»

UNA MICA D'HISTÒRIA

Castellcir, anys seixanta: la centraleta de telèfons de Cal Salvador

Francesc Rochel i Vara

Per la Festa Major de Castellcir d'enguany, concretament el dimecres 14 d'agost, es va inaugurar la reforma d'una casa carregada d'història per un fet concret. Pels anys seixanta (segle XX), Castellcir, que ja disposava de connexió elèctrica (1952), va accedir a la connexió telefònica i a Cal Salvador va ser on es va instal·lar la centraleta.

Cal esmentar que la recuperació d'aquest espai va ser aprovada per unanimitat dels assistents en el ple del 18 de juliol del 2018 i a proposta del Grup Independent per Castellcir (GIC): «Proposta d'aprovació del nou espai de Can Salvador com a sala de lectura i treball amb l'equipament necessari per a aquesta utilització i estudiar la dotació necessària de personal per a la seva obertura diària.» Per tant, podem felicitar-nos per la recuperació d'aquest espai per a Castellcir i extensiu a tota la comarca.

Tanmateix us volem fer arribar unes pinzellades d'història viscudes en aquesta casa i en aquells anys. Per començar hem d'imaginar-nos un Castellcir molt diferent al d'ara: carrers, cases, eres, feines, activitats, persones, etc., tot un poble molt més rural i amb una forta activitat agrària i ramadera.

En el llibre d'Enric Garcia-Pey *Castellcir: recull onomàstic* (Barcelona: Institut Cartogràfic de Catalunya, 2005), a la pàgina 120 podem llegir en relació a la ubicació de la casa: «Cal Salvador: Casa del carrer Major, veïna per la cara de llevant de l'Ajuntament. Llegim a la llinda la data de 1845.»

Un cop posicionada la casa, hem de situar-nos a la casa pairal del Prat de Castellcir, on treballava en Ramon Corominas

i Castanera. En Ramon vivia a Cal Salvador amb la seva mare. L'altre personatge de la història és Maria Tuneu Blancafort, que va néixer a Balenyà el 13 de maig de 1916. Va ser la segona filla de Quirze Tuneu i de Pepa Blancafort. En Quirze era el germà de la iaia del Prat, la Conxita Tuneu. Per les relacions familiars, la Maria, com tots els seus germans i cosins, passaven moltes temporades al Prat.

D'en Ramon cal dir que una altra activitat seva en el poble era la de fer de carter, feina en la qual va substituir Francesc Font i Costa. El correu era distribuït a cop de pedal de bicicleta i amb gambades pertot arreu. Cal sumar-li també la tasca d'agutzil que va desenvolupar uns quants anys. Una descripció simpàtica de la seva feina és que, quan se celebrava un casament, en Ramon es quedava dret al mig del passadís de l'església, com un símbol de «donar fe» de l'acte i així després poder gestionar les signatures de la cerimònia i el llibre de família.

Al Prat es van conèixer en Ramon i la Maria i posteriorment es van casar. De la Maria hem de dir que abans de la guerra (1936-1939) feia de minyona a casa del Dr. Bayés de Vic. Quan va acabar la guerra hi va tornar per fer de mainadera d'una de les filles, concretament de la Pilarín Bayés, la reconeguda dibuixant i il·lustradora actual. Amb la família Bayés i la Mimí, com li deien a la Maria, sempre hi va haver una estreta relació d'amistat.

Un cop establerta la residència a Castellcir, i concretament a Cal Salvador, va començar una nova vida per a ells dos. Per les persones que varen conèixer la Maria, i fent referència a la seva personalitat, podem dir que era una dona amb

molta capacitat i que, amb mancances i pocs recursos, en podia treure rendiment. Era amant de les flors i del jardí que tenia a casa. Una dona ordenada, neta, polida i amb el toc especial de ganes de fer goig. Una de les seves distraccions era cosir, posava molt interès pels acabats.

La Maria va tenir set embarassos. De tots ells, en Jaume (1958) va néixer amb molt poc pes i el van posar dins una capsa de cartró folrada amb cotó fluix. Degut a les conseqüències d'aquest pes insuficient, la Maria va tenir dificultats per a alimentar-lo, ja que en Jaume vomitava el que la seva mare li donava, molt probablement «Pelargón» (llet en pols). Amb el temps, en Jaume va superar aquestes mancances de pes del naixement i fins i tot el Dr. Salavert va comentar a la Maria que a en Jaume l'havia salvat ella per tenir-ne tanta cura i extrema dedicació.

En Jaume Corominas i Tuneu va ser el carter de Castellterçol i Castellcir. Era un home molt baixet i tenia com a passatemps la distracció de les ones radiofòniques com a radioaficionat; per aquesta raó hi havia una antena a la teulada de Cal Salvador. Va morir de càncer al voltant dels vint-i-nou anys. D'aquella època cal fer referència al fet que Castellcir va

perdre l'oficina de correus i el servei es va centralitzar a Castellterçol.

El matrimoni també va tenir una nena, tres anys després d'en Jaume. Va tenir pocs dies de vida i l'Angelina Sala ens explica com els nens i nenes de l'escola van acompanyar al cementiri la petitona dins una caixa blanca. L'Angelina ens va explicar com recorda amb emoció el seu propi plor en veure aquell petit cos sense vida. La Maria i en Ramon van viure la mort dels seus dos fills amb un dolor punyent. Els altres cinc embarassos no van reeixir.

La Maria va ser, dins de Cal Salvador, l'encarregada de la centraleta de telèfons en una època on a Castellcir s'havia d'anar a buscar l'aigua a la font del poble i si hi havia secada els veïns en podien recollir un càntir i una galleda. Un Castellcir amb quatre llums distribuïts per tot el seu nucli, on a la plaça de l'Era la canalla jugava a pilota i un xut podia produir guspires en un llum i deixar sense subministrament elèctric la població. Això feia que el marit de la Maria, en Ramon, sortís enfurismat d'on era i agafés la pilota i amb la destresa de l'experiència fes un bon tall amb el ganivet a la pilota per posar fi a les aspiracions d'esbarjo del jovent.

Maria Tuneu i Ramon Corominas, a Cal Salvador

La Maria, davant la centraleta, connectava i desconnectava les clivelles per a les converses i si calia avisar algun veí o veïna personalment cobrava cinc pessetes per l'anada i vinguda, però si l'avis era en forma de crit, també cobrava el «duro» per fer l'esforç d'alçar la veu.

Diuen que a Cal Salvador els fogons de la cuina no tenien gaire vida, però els fogons de la vida de la Maria també es van anar apagant, el seu «oiga» catalanitzat va anar perdent protagonisme.

Va ingressar a la residència de Castellterçol, on va viure els últims dies de la seva vida. La Dolors Fargas recorda que quan anava a visitar-la i a fer-li companyia sempre li preguntava per aquella nena a qui va fer de mainadera, la Pilarín Bayés. I deia a la Dolors: «I la Pilarín encara no ha vingut a veure'm?»

Per l'agost de l'any 2009 va arribar l'esperada visita de tendresa, plors i records... Potser va ser l'última alegria de la seva vida i els ulls de la Maria es van tancar com un símbol de treure l'última clivella de la centraleta de Cal Salvador. La Maria va morir el 7 de setembre del mateix any 2009, a l'edat de noranta-tres anys, a la residència de Castellterçol. En Ramon Corominas i Castaneda havia

mort bastants anys abans, el 29 de juliol de 1985.

Darrere de la feina de la Maria van quedar un munt de trucades amb bones o desagradables notícies, potser amb alguna conversa de festeig parlat des d'aquell quartet que es trobava entrant a mà dreta. Qui sap si entre les parets d'aquell quartet va quedar alguna declaració d'amor, que posteriorment va omplir de vida i convivència alguna casa de Castellcir. Tota una història vinculada a uns personatges i a una casa del carrer Major, a tocar de l'ajuntament.

D'aquesta casa creiem interessant documentar que a la façana del carrer Major hi ha una rajola amb la inscripció «Cuartel nº 3». Assessorats per en Ramon Tarter (Associació Cultural Modilium), ens explica que obeeix al fet de situar les cases de pagès en relació als padrons d'habitants i als cadastres del segle XIX. Els termes municipals es dividien en «cuarteles»; en el cas de Moià n'hi havia quatre. Era una manera d'agrupar les cases en una mateixa zona.

Com a document gràfic de l'època us adjuntem dues fotografies amb els protagonistes d'aquesta història, en Ramon i la Maria. En una fotografia es veu la Ma-

ria davant la centraleta i en l'altra és en el jardí de Cal Salvador. Totes dues fotografies són propietat de Dolors Fargas (del Prat), que les data al voltant dels anys seixanta.

Volem fer palès el nostre agraïment per la seva col·laboració a Dolors Fargas i Teresa Soler (del Prat), Quim Font, Angelina i Albert Sala, Ramon Tarter (Modili-

anum) i Carme Sala (Ajuntament de Castellcir). A tots ells, moltes gràcies per fer-nos aquest regal de poder viure un record vinculat a la població de Castellcir i que en el seu moment ben segur va aportar per mitjà dels fils del telèfon una millor proximitat entre les persones i una manera incipient de connectar-se al món, encara que aquest fos el més proper.

Les curioses construccions en balç

Isabel Fonoll

A la nostra comarca i voltants hi ha unes estranyes construccions que tenen nom propi: en balç o balça. Aprofitant que el relleu local presenta petits cingles, aquests s'aprofiten per a construir cases, com a paret de fons. D'aquesta manera s'han de pagar tres parets i no quatre, estalvi sempre interessant en un tema de gran volum econòmic. Però la cosa és més complexa.

Des de sempre les famílies molt pobres vivien en abrics. Són cavitats de la muntanya que donen refugi temporal als caçadors i, més o menys permanent, a les famílies en crisi. Si la cosa millora,

es traslladen a una cova, espai molt més profund, de temperatura estable i resguardada d'animals perillosos. De fet, els arqueòlegs expliquen que durant els milers d'anys del neolític les famílies anaven de la cova a la cabana, de la cabana al campament i d'aquí a la cova, segons les circumstàncies. Però els molt pobres estaven en abrics.

El més conegut dels nostres abrics és el de Romaní, a Capellades. L'última datació són residents que hi van estar fa 150.000 anys! Sí..., heu llegit bé: en habitatge precari però permanent durant 150.000 anys. L'arqueòleg Eudald Carbo-

La Maria atenent la centraleta telefònica de Castellcir

El carrer del Balç, de Manresa

nell hi va clavar el seu característic barret salakof el primer dia de l'excavació, en els anys seixanta, i va dir: a veure fins on arribem! Doncs ja porten setanta metres cap avall i, a còpia de pic i pala i molta anàlisi de la situació, han descobert un dels refugis més antics i més importants d'Europa.

Un abric no tan conegut és el del mas de l'Esplugu. Cavitat a Sant Quirze Safaja, fa 100 m de llargària per 15 d'ample. Va ser refugi durant el neolític i paleolític, fa entre 30.000 i 10.000 anys. I s'hi ha trobat ceràmica decorada cardial (amb relleus fets prement amb petxines). S'hi accedeix per un camí bastant pla que surt davant del col·legi del poble, a un quilòmetre i mig.

En una fase posterior, la gent vivia en cabanes i cases. És curiós que la majoria de construccions en balç són del segle XIV. Podrien estar relacionades amb els terratrèmols de l'època? Es diu que el valerós rei Jaume I havia de fer un consell a Girona. Quan hi va arribar, un terrible terratrèmol havia destrossat part de la ciutat. Ràpidament va muntar un campament als afores: les tendes no pesen i, en cas de rèpliques, no tenen risc. És que això dels terratrèmols imposa. Pitjor encara:

tota la política peninsular dels Reis Catòlics estava basada en la creació d'un estat nou, unint Castella i Aragó. La nova capital seria a Granada, un lloc recentment conquerit. Però després d'uns quants terratrèmols, en una zona tan sísmicament inestable i onerosa en reparacions, van canviar de plans: cap a Toledo, que té menys sacsejades!

Els terratrèmols van destruir molts habitatges del parc existent; la gent va solucionar el problema com va poder: amb refugis, campaments, barraques i cases a mitges. A més de seguretat, una casa no deixa de ser un plantejament econòmic important. Qui no s'hi ha trobat?

La més coneguda de les construccions en balç és a Manresa, a baix del carrer Sobrerroca. Primer devien edificar, aprofitant la cinglera, tres parets i sostre. Anys més tard, els tres pisos; la planta baixa estava a Sobrerroca i els pisos, en comptes de pujar, baixaven escarpat avall. Posteriorment s'edificaren les cases del costat i, finalment, al davant, formant el carrer del Balç.

Segons els lingüistes, una cistella és un cistell més gran, una poua és un pou de més gran capacitat, i una balça és una construcció en balç enorme, de grans di-

mensions. A Manresa el carrer del Balç s'hauria de dir de la balça...

Qui hi vivia, en un carrer tan especial? Als primers temps els amos a baix. Després, animals a baix i amos a dalt. Però a l'època dels esclaus, segle XIV, esclaus i treballadors a baix, sense llum ni sol, i els amos a dalt, a l'elegant i planer carrer Sobrerroca. Si teniu ocasió de visitar-ho, no us ho perdeu: té un ambient misteriós, medieval i autèntic! Però si no hi ha silenci i concentració, els fantasmes del passat fugen i el lloc no ofereix res de peculiar.

Un altre lloc de carrer en balç és a l'Estany. La cinglera que estava al carrer de Sant Pere es va edificar en el segle XVIII. Andreu Senties, ferrer, ho va comprar tot en 1758 i va vendre sòl i parets en poc temps. Són les cases números 2, 4, 6 i 8 del carrer. Per allí passava un rierol que desemboca al vial dels Monjos, que acaba a l'antic estany. Però el ferrer tenia plans..., necessitava la seva aigua per al negoci, per a moure el martell. Va desviar un canal pel pla de l'escarpat, baixant fins a casa seva. Aquestes cases estan cons-

truïdes en tres pisos, dos a la cinglera i el tercer que dona a l'hort, respectant, encara avui dia, la infraestructura del vell canal per a moure el martell d'aquell ferrer.

Però la més curiosa de totes aquestes edificacions és Esplugues, de Castellcir. Té diferents estranyeses: l'antic refugi o bauma no és una paret dreta sinó una cavitat sortint enfora. Aquesta fa de sostre, però l'espluga no arriba fins a la façana i mostra un respectable espai al sostre sense cobrir..., els carreus de la façana estan lligats amb fang i diverses habitacions estan excavades sota la roca. El conjunt construït és de diverses èpoques, especialment un remodelat en el segle XVIII. I en aquell lloc tan troglodita i primitiu, ben bé de l'edat mitjana, hi varen viure fins al 2002! El que dèiem dels pobres: una casa no deixa de ser una enorme inversió econòmica, que es va fent a mida que hi ha cèntims i a vegades no s'acaba de completar. Viure a Esplugues, no sé com s'ho devien fer en cas de tempesta o nevada, però de llegendes i relats en aquell espai tan misteriós i especial, totes les que vulgueu.

LLETRES

«El yugo y las flechas», a Moià

Marian Baqués

«El yugo y las flechas» és una divisa que van adoptar els Reyes Catòlics, i després els altres reis «catòlics» que van seguir. El «yugo» representa una Espanya unida, de la mateixa manera que un jou uneix dos bous; les «flechas» fan referència a la fortalesa d'un menat de fletxes que no pot trencar-se fàcilment; una fletxa sola, sí. En aquesta simbologia d'enaltiment dels Reyes Catòlics també van atribuir la lletra Y a Ysabel—així s'es-

crivia aleshores— i la F a Fernando. Però avancem uns quants segles. Va venir la guerra civil i els vencedors van adoptar aquest símbol. Els més vells en el lloc podem recordar com aquesta divisa fou escampada pertot arreu: a les entrades de les poblacions, als ajuntaments, a les plaques de les «viviendas oficiales»... Del Moià de 1960 hem recollit una fotografia de la caserna de la Guàrdia Civil on també n'hi havia una.

Esplugues, a Castellcir, en una postal de la dècada de 1920

Parlem d'aquest fenomen anomenat feixisme, que periòdicament va emergint. Es constitueix al voltant d'un líder que domina el grup dels seus seguidors. Hitler electrificava amb la seva sola presència: tenia magnetisme. Konradin von Hohenfels escriu al seu amic Hans Schwarz que ha marxat a Amèrica; el primer, hereu d'una important família aristocràtica des de l'edat mitjana; el segon, jueu: «L'Alemanya de demà serà diferent de l'Alemanya que nosaltres coneixem. Serà una nova Alemanya sota el lideratge de l'home que haurà de determinar el nostre fu-

tècnica utilitzada sí que és la mateixa a tot arreu: hi ha un líder —home o dona— carismàtic; sempre serà populista per poder mobilitzar les masses al seu gust; el grup al qual pertany sempre és la víctima (de la crisi, les elits o els estrangers); i tot el ressentiment es dirigeix contra un “enemic”» (*Per combatre aquesta època. Dues consideracions urgents sobre el feixisme*, Barcelona 2018, p. 70).

L'ús impune i desvergonyit de la mentida. Josep Maria Monferrer escriu un capítol, dins Lluís Busquets, *Els fonamentalismes: increment i amenaces*.

Caserna de la Guàrdia Civil de Moià, cap a 1960 (fot. Renom)

tur i el futur del món per centenars d'anys. Et sorprendrà que et digui que jo crec en aquest home. Només ell pot salvar el nostre país del materialisme i del bolxevisme, només ell podrà obtenir per a Alemanya l'ascendència moral que ha perdut per follia pròpia. Jo no veig cap altra esperança per a Alemanya» (Fred Uhlman, *L'amic retrobat*, Barcelona 1998, pp. 84s). Per cert, Von Hohenfels fou executat per haver participat en l'atemptat contra Hitler.

Un enemic al qual combatre. Rob Riemmen ho denuncia amb clarividència: «La

Espai Obert 2017-2018, Barcelona 2019, pp. 72s. «La postveritat és un concepte que descriu la situació en la qual, a l'hora de crear opinió pública, els fets objectius tenen menys importància que les crides a l'emoció i a les creences personals. És un eufemisme molt actual per a parlar de la mentida. La postveritat no és un bolet que ha aparegut amb Donald Trump. Ens podríem remuntar fins a George Orwell, que ja fa setanta anys deia que “en una època d'engany universal, dir la veritat és un acte revolucionari”. Però no cal sortir

de casa nostra per a veure la postveritat. A la Facultat de Periodisme sempre s'havia ensenyat que “els fets són sagrats i les opinions són lliures”, i, en canvi, ara va al revés: les opinions són sagrades i els fets són opinables. Si Trump ha guanyat és perquè ja fa uns quants anys que el Partit Republicà ha aïllat milions d'americans del contacte amb el món il·lustrat. Ha donat cabuda als negacionismes de l'evolució i del canvi climàtic, ha retirat fons públics als centres de planificació familiar, ha combatut la negociació col·lectiva, ha bloquejat la creació d'un sistema públic de salut, ha protegit la compra i tinença d'armes, i tot ho ha fet, sempre, enmig de grans invocacions a la llibertat. Però, sobretot, el secret de la fórmula ha estat l'ús de la por. Miquel Puig escrivia que aquí, a Catalunya, la postveritat és que “la no-violència és violenta”. No paren de repetir-ho i es queden tan amples.»

Una bona propaganda. Avui, a les xarxes socials. El 27 de gener del 2019, Esteban Hernández va preocupar amb l'article «Bannon y las guerras contra la Unión Europea» en el *Magazine* de *La Vanguardia*. Deia: «Les dretes han guanyat suport social a través de nous mecanismes comunicatius. Els dos fenòmens que han llançat el populisme de dretes a nivell mundial, el Brexit i la victòria de Trump, en són un gran exemple. Ambdues opcions van comptar amb l'oposició ferotge dels més respectables mitjans de comunicació tradicionals i foren clarament desanimades i menystingudes per la resta dels mitjans, i tanmateix, assoliren el seu objectiu.»

Resultat de tota mena de feixisme? Ayn Rand és el pseudònim d'Alissa Zinovievna, una russa jueva que va obtenir la nacionalitat dels Estats Units. En el seu llibre *La rebelión de Atlas* ens ha deixat aquesta perla: «Quan vegis que el comerç es fa, no per consentiment de les parts, sinó per coerció; quan t'adonis que per a

produir necessites l'autorització dels qui no produeixen res; quan comprovis que el diner flueix vers els qui no trafiquen amb béns sinó amb favors; quan percebis que molts es fan rics pel suborn i per influències més que pel treball, i que les lleis no et protegeixen contra ells, sinó, contràriament, són ells els qui estan protegits contra tu; quan notis que la corrupció és recompensada i l'honradesa es converteix en autosacrifici, aleshores podràs afirmar, sense por d'equivocar-te, que la teva societat està condemnada» (Buenos Aires 2003, p. 404).

De feixisme n'hi a cada banda: a la dreta i a l'esquerra. No puc deixar de transcriure un text de Joan Sales: «Nosaltres, els catalans, enarborem una bandera vermella i negra que de tan “universal” que vol ser resulta que és la mateixa de la Falange». «Tu estàs contra la FAI i la Falange, tots contra la FAI i la Falange, que són el mateix!» (*Cartes a Màrius Torres*, Barcelona 2007, pp. 182 i 240).

***

Avui només podem acabar amb el *Di-guem no!* d'en Raimon:

Ara que som junts diré
el que tu i jo sabem
i que sovint oblidem:
Hem vist la por
ser llei per a tots.
Hem vist la sang
—que sols fa sang—
ser llei del món.

No, jo dic no,
diguem no:
nosaltres no som d'eixe món.
Hem vist la fam
ser pa dels treballadors.
Hem vist tancats a la presó
homes plens de raó.

No, jo dic no,
diguem no:
nosaltres no som d'eixe món.

Versos diversos

Baltasar Fonts

Maria Àngels Anglada, poeta, novel·lista, crítica i assagista literària, va néixer a Vic en 1930 i va morir a Figueres en 1999. En aquest poema fa un homenatge a Beckery Huisman, poeta i botànic, descobridor de l'*Higrophorus poetarum* (el bolet dels poetes: comestible, variant del rovelló i que es troba a les fagedes de l'Europa Central). Així, amb aquest poema, brindem pels boletaires ara que en ve el bon temps!

El bosc

No m'envegeu la cistella mig plena
i flairosa de bosc.
Fa molts anys que camino sota els pins,
les alzines, els roures.
Sense voler he trepitjat les tiges
d'alguna flor amagada
però mai no he disparat contra un ocell
ni contra una esperança.
M'he esgarrinxat entre els garrics la roba,
la pell i el cor.

Fa molts anys que camino sota els
brancs

i espio la claror
i les remors en el bosc de la vida.
Paro difícilment,
no tan subtil com l'aranya a les herbes,
la meva teranyina
i miro el sotabosc sense descans.

De tant en tant, si la pluja ve a l'hora,
si el vent foll signa treves,
el bosc —me'n meravelló sempre— em
lliura

a contracor
rovells de foc estriats d'esperança
una mica tacats
de pinassa, molt poc humits de plor.
De tant en tant.

Fot. C.I.C. - Moià

DE FORA ESTANT

A la recerca de la filla de Durruti (1)

Raül González

Han passat molts anys des de la fi de la guerra civil espanyola (1936-1939). Aquest any s'esdevé el vuitantè aniversari del seu acabament, però encara avui en dia ens podem trobar amb vells veterans que varen veure amb els seus propis ulls aquells temps de misèria que van recórrer tot Espanya durant gairebé tres anys. Ja en queden ben pocs i tots ells rondan i sobrepassen els cent anys i la memòria ja els comença a fallar en recordar segons quins passatges d'una vida tan llarga i plena d'esdeveniments tant personals com històrics. Em considero un historiador molt afortunat per haver pogut contactar amb algunes d'aquestes persones, cosa de la qual les generacions futures, i ja les actuals, no podran gaudir si no és a través de mitjans bibliogràfics o audiovisuals.

Des que jo era ben jove ja començava a mostrar interès per aquest conflicte espanyol i el resultat va ser escollir la carrera d'història per tal de poder tenir les eines necessàries per a poder comprendre què varen representar aquells temps. Però les classes magistrals a la universitat o els lli-

bres que devorava sobre aquesta temàtica no mostraven del tot una realitat que a mi m'interessava molt, gairebé per sobre dels fets rellevants per si mateixos: em refereixo a les vivències personals. És cert que hi ha moltes publicacions on podem llegir biografies i trobar relats sobre la vida dels protagonistes que les relaten, però jo volia buscar les vivències inèdites de gent que m'expliqués cara a cara la seva versió dels fets, una versió molt personal i mesclada amb sentiments que tan sols en persona es poden transmetre, ja que amb el to de la veu o les llàgrimes als ulls s'aconsegueix tenir una visió molt més profunda del que s'intenta comprendre.

És amb aquestes motivacions que ja fa uns divuit anys que he estat buscant testimonis orals de la guerra, però no solament de la guerra civil espanyola, dels quals vaig trobar veterans d'ambdós bàndols, sinó també de la Segona Guerra Mundial, entrevistant veterans de la División Azul o supervivents republicans dels camps de concentració nazis, tals com Dachau, Ravensbrück o Mauthausen, tots

Colette Durruti i Raül González, l'autor de l'article

ells veterans que també visqueren en la seva pròpia carn la guerra civil espanyola. D'aquestes entrevistes vaig extreure'n moltes conclusions, tant a nivell personal com ideològic, que m'han ajudat a madurar i a aprendre moltes lliçons que de segur m'acompanyaran la resta de la meua vida. En certa manera considero que m'han fet la persona que sóc avui dia i crec que aquesta és la lliçó que tothom hauria de trobar en la història.

Però, com ja he comentat, avui en dia és molt difícil trobar veterans que visquessin aquells anys des del punt de vista d'una persona madura o fins i tot adolescent. És per això que hem de recórrer a les fonts escrites o a gravacions audiovisuals, però també podem trobar una altra font que no s'ha de menystenir; em refereixo al testimoni dels fills dels qui varen protagonitzar d'una manera o altra segons quins passatges històrics rellevants. És en aquest sentit que em vaig ficar al cap de trobar una persona, nascuda l'any 1931 a Barcelona i de qui no tenia gaire més informació però el nom de la qual sabia que era Colette, Colette Durruti.

Buenaventura Durruti (1896-1936) va ser un personatge que des de ben jove va adoptar els sentiments llibertaris degut a les injustícies que hi havia al seu voltant i que el van portar a tenir una actitud decisiva i directa al llarg de la seva vida en defensa dels drets dels altres. Va continuar la seva lluita i va participar com a orador en molts mítings de caire anarquista, que el van portar a exiliar-se i a passar llargues temporades a la presó. Proclamada la Segona República Espanyola, la seva figura va cobrar encara més importància en l'ambient sindical anarquista i es convertí en un dirigent molt apreciat entre les bases de la CNT, que tenien gran força a Catalunya.

Un cop va esclatar l'alçament militar del juliol de 1936, no va dubtar a sortir a la contraofensiva pels carrers de Barce-

lona per tal d'eliminar els facciosos a la ciutat comtal. Des de Catalunya va sortir una de les columnes de milicians amb el seu nom, la Columna Durruti, en direcció a Saragossa i amb els elements més decidits i purs d'aquella CNT que en aquells moments era de les forces més decisives en l'exèrcit republicà. No obstant això, Durruti va ser cridat per a anar al front de Madrid, on, el 20 de novembre de 1936, pocs mesos després d'iniciada la guerra, va rebre un tret mortal, del qual encara queden dubtes sobre la seva autoria. En una entrevista que varen fer a la seva filla fa un cert temps, ella exposava que no creia que hagués estat un accident.

Tornant al meu periple, jo sabia que no seria gens fàcil poder trobar la filla de qui va ser un dels més importants representants de l'anarquisme espanyol, Buenaventura Durruti, però això no em va pas frenar, ans al contrari, m'ho vaig prendre com un repte. Almenys ho havia d'intentar. La informació que tenia al respecte sobre la seva filla era ben minsa, només en sabia el nom, el cognom, que residia pel sud de França i que tenia prop de vuitanta-vuit anys, és a dir, probablement encara era viva.

La veritat és que vaig estar donant voltes i més voltes sobre com podria trobar més informació, però contínuament em topava amb dades que no em conduïen a cap lloc en concret. Va arribar un punt que començava a donar-me per vençut.

Una nit, però, em costava prou dormir donant voltes sobre aquelles coses de la vida que et treuen la son i, com qui no sap com vénen les idees, vaig començar a lligar caps de tota la informació que tenia sobre Colette Durruti i vaig tenir, ara sí, les eines necessàries per a trobar la seva adreça. L'endemà, sense perdre temps, vaig escriure una carta presentant-me i sol·licitant una trobada si era possible, mostrant-me com un jove historiador que admirava la figura del seu pare i que seria

D'esquerra a dreta: García Vivancos, Joan García Oliver, Louis Lecoïn, Pierre Odéon, Francisco Ascaso i Buenaventura Durruti, a Montjuïc, maig de 1931 (fons Colette Durruti)

tot un honor poder-la conèixer en persona. Vaig enviar la carta, i a esperar una resposta. Realment no tenia l'esperança de rebre una contestació, però la meua sorpresa va ser enorme quan, estant jo al treball, vaig rebre una trucada d'un núme-

ro desconegut que ràpidament vaig atendre i a l'altre cantó de l'aparell em vaig trobar amb una veu d'una dona gran, però tot i això amb una veu intensa, parlant-me en francès tot preguntant-me si era jo Raül González, si era qui havia enviat la carta. Vaig contestar seguidament que sí, era jo, i seguidament es va presentar ella com a Madame Durruti i que li havien agradat molt les meves paraules.

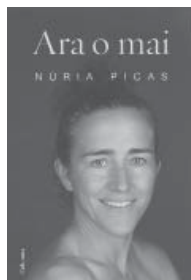
La meua sorpresa va ser magnífica: qui m'hauria de dir que podria trobar-la realment i que, tot i no conèixer-me de res, estaria oberta a poder reunir-nos a casa seva i poder fer-li totes les preguntes que volgués?, que estava encantada amb la carta que li havia escrit i que ella estava encara més contenta per trobar encara gent jove que valorés i volgués conèixer aspectes de la vida del seu pare.

És així com a finals del mes de setembre de l'any 2018 vàrem concretar un dia per a

poder-nos trobar. No era un viatge gaire llarg; al contrari, la distància no importava pas, ja que la recompensa era poder entreveure aspectes personals de la vida d'una de les figures més rellevants de l'anarquisme espanyol.

PUBLICACIONS

Llibres

Núria Picas. Ara o mai.

Barcelona: Columna, abril 2019. 250 pp.

Llibre produït en edició de Montse Armengol, que explica les últimes aventures d'aquesta esportista manresana d'elit (i ara també diputada d'ERC al Parlament de Catalunya), vinculada a Calders, on va ser presentat el dia 7 de setembre, dins els actes de la festa major, a càrrec de Josep Fàbrega.

Bernhard Meuser; Nils Bauer. QYOUCAT. Llibre de catequesi per a la Confirmació

Barcelona: Claret, octubre 2018. 112 pp.

Obra, en format molt atractiu, destinada a joves de quinze a vint anys i elaborada per l'equip YOU CAT d'Augsburg. L'original és alemany i ha estat traduït a diverses llengües. La versió catalana, a partir de l'edició castellana, és de Josep Ruaix.

Lluís Martínez Sistach (curador). «Laudato si'» i grans ciutats

Barcelona: Claret, maig 2019. 262 pp.

Actes del I Congrés Internacional celebrat a Rio de Janeiro (Brasil), del 13 al 15 de juliol del 2017, promogut per la Fundació «Antoni Gaudí» per a les Grans Ciutats i l'arxidiòcesi de Rio de Janeiro. La traducció catalana és de Josep Ruaix.

Revistes

—**L'Esplai**, butlletí de l'Associació de Gent Gran de Moià, núms. 262 (setembre 2019) i 263 (octubre 2019).

—**Cavall Fort**, núm. 1371 (1ª quinzena setembre 2019), amb l'article «Paraulles molt antigues», de M. Àngels Petit, i una col·laboració del dibuixant Picanyol.

Diaris

Regió7

20-8-2019

«Moià ret diversos homenatges a veïns del poble en la cloenda de la festa major». «Una exposició rememora les cançons del 68, a Moià. La mostra que organitza Enderrock es pot veure aquest mes a la biblioteca, amb deu temes musicals catalans com a protagonistes».

21-8-2019

«Ramaders del Moianès denuncien la falta d'escorxadors de xais i vedells. L'únic servei de la comarca es limita al porcí i els pagesos afectats fan llargs trajectes per sacrificar el bestiar. Els productors locals aposten per la creació d'un centre de sacrifici de baixa capacitat com a solució».

22-8-2019

«Ramon Forcada, trenta anys d'èxits d'un moianès al mundial de velocitat. L'actual enginyer de pista de Franco Morbidelli a MotoGP amb Yamaha va debutar el 1989 amb el títol de 125 cc aconseguit per Àlex Crivillé». «L'orquestra interminable viu a Collsuspina. El projecte, que es va iniciar fa onze anys a la localitat moianesa, ja aplega una vuitantena de músics de totes les edats».

23-8-2019

«Ferida una dona en un accident a Castellterçol».

24-8-2019

«Castellterçol arrenca una festa major carregada de tradicions». «La ruta d'en Cebrià Calvet "Canuto" de Castellterçol aplega una setantena de persones». «Castellterçol estrena demà el camp de gespa artificial. La inauguració es fa amb un triangular amb els veterans del Barça i l'Espanyol».

25-8-2019

«El Moianès és la vuitena comarca de Catalunya amb una mitjana d'IBI més car. L'Anoia i el Bages, i també el Moianès, se situen entre les deu primeres posicions pel que fa als valors cadastrals de les finques urbanes».

26-8-2019

«El CE Moià venç el Calders a la final i obté el cinquè Torneig del Moianès».

27-8-2019

«Danses tradicionals i gegants centren la Festa Major de Castellterçol, que acaba avui». «La Camerata Egara interpreta Bach al monestir de l'Estany».

28-8-2019

«Jordi Vilagut presenta la novel·la històrica "La presó" a Moià».

31-8-2019

«El Jovent Republicà del Moianès es presenta demà en un acte a Moià». «Taller pràctic gratuït de pedra seca per a conèixer com es va fer la mina de l'Estany».

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02

5-9-2019

«L'ADF d'Artés, Calders i Monistrol incorpora un nou vehicle».

6-9-2019

«Tres detinguts per intentar robar en dues cases de La Guàrdia, a Calders».

8-9-2019

«La Trobada de Puntaires de Collsuspina celebra les noces d'argent».

12-9-2019

«Moià homenatja Rafel Casanova amb una crida a la perseverança. La consellera de Justícia, Ester Capella, apel·la a la "consciència col·lectiva" per defensar la llibertat en l'ofrena floral al fill il·lustre de la vila». «Millora la connexió per arribar amb autobús a l'IES de Moià».

14-9-2019

«El problema no són mai els territoris, sinó com es coordinen», intervenció de Dionís Guiteras, alcalde de Moià, en el debat sobre la realitat de la Catalunya Central celebrat a Manresa i organitzat per la delegació de la Generalitat.

19-9-2019

«El nou Parc de Bombers de Moià pren forma i estarà llest pel febrer. La finalització dels treballs, que ja són a l'equador, permetrà prescindir dels mòduls prefabricats que fins ara han servit com a espai d'habitatge. Un cos

d'una vintena de membres per a cobrir la comarca».

21-9-2019

«Castellterçol aprova un paquet d'inversions de prop de 400.000 euros». «La colla gegantera de Calders estrena avui caps-grossos».

23-9-2019

«Les Coves del Toll de Moià restauren les quatre cabanes del poblat prehistòric. Els antics habitatges de mida real, que van del neolític fins a l'edat del bronze, acullen tallers didàctics i són un dels grans atractius del parc».

25-9-2019

«L'Estany s'agermana amb la població de Codalet (Conflent, Catalunya Nord)».

EL PUNT AVUI+

20-8-2019

«Moià i el tenor Viñas», article del periodista Santiago Vilanova.

LA VANGUARDIA

«El desafiament ecologista de La Fura. La companyia teatral recupera el seu vaixell "Naumon" per fer la volta al món amb una vela d'última generació. La gira, que durarà quatre anys i començarà a Sevilla, vol conscienciar de la crisi climàtica».

BREUS

Serveis a les Persones - Joventut

Consell Comarcal del Moianès

Des de Joventut del Consell Comarcal del Moianès s'està treballant amb l'equip de professionals d'arreu de la comarca i de diversos àmbits sobre la prevenció i detecció de l'ús problemàtic en pantalles amb adolescents i joves.

El dia 2 d'octubre va tenir lloc la primera sessió, on es van recollir totes les inquietuds i temàtiques de les persones professionals. El pròxim 16 d'octubre tindrà lloc la segona part, més focalitzada en la intervenció. A partir d'activitats com aquesta es desenvoluparan circuits i pro-

ocols per aconseguir un treball en xarxa exitós sobre aquesta temàtica al nostre territori.

Campanya de recollida de llet

Càritas Parroquial de Moià

Càritas Parroquial de Moià ha organitzat recentment una campanya de recollida de llet. Agraïm la col·laboració de totes les persones que ens han fet arribar aquest aliment bàsic, especialment la gent gran de l'Esplai de Moià. Des de LA TOSCA continuem demanant ajut per a obtenir aquest aliment.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Fatima Aydar Noden, filla de Seddek i de Karima, dia 13 d'agost.

Lucía Lozano Sánchez, filla de Joan Maria i de Verónica, dia 26 d'agost.

Selva Homs i Ibàñez, filla de Joan i d'Ingrid, dia 2 de setembre.

Mounina Cámara, filla de Hamet i de Dado, dia 4 de setembre.

Àneu Ducampo Kloe, filla d'Alejandro i de Laia, dia 4 de setembre.

Amir Bentarie Fernández, fill de Hossein i de Jazmina, dia 12 de setembre.

Júlia Menéndez Vargas, filla de Tomàs i d'Elena, dia 20 de setembre.

Defuncions

Carmen Martínez Calero, de vuitanta anys, dia 6 de setembre.

Neus Alberch Prat, de noranta-tres anys, vídua de Joaquim Casellas, dia 21 de setembre, a l'Estany.

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

Cristina Homs Fargas N° Colegiada: 1456

93.820.91.55 - 659.660.348

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N   LONGITUD 2° 5' 44"   ALTITUD 741 m

AGOST 2019

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	30,1	18,8	24,4	5	0	5	SW	0.0	
De l'11 al 20	27,1	16,8	22,0	2	0	8	SW	2,6	
Del 21 al 31	28,2	16,6	22,4	0	1	10	S	7,6	10,2

SETEMBRE 2019

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	23,9	13,1	18,5	3	2	5	SW	58,0	
De l'11 al 20	26,3	15,9	21,1	2	0	8	E	5,4	
Del 21 al 30	24,0	14,5	19,3	5	0	5	W	4,4	67,8

COMPARATIVA AGOST-SETEMBRE 1919 - 2019

	Agost 1919	Agost 2019	Setembre 1919	Setembre 2019
Mitjana de les màximes	28,8	28,5	23,5	24,8
Mitjana de les mínimes	16,1	17,4	12,8	14,5
Temperatura mitjana	22,4	22,9	18,2	19,6
Màxima absoluta	36,0	35,0	30,0	29,4
Mínima absoluta	11,0	12,8	5,0	10,1
Pluja mensual	30,5	10,2	114,4	67,8
Pluja màxima en un dia	18,0	4,4	43,0	33,2
Dies de pluja	3	7	11	6

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoia.cat*. També es pot seguir al Twitter: [@MeteoMoia](#), i al Facebook: [Meteo. Moia](#).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **14 de novembre**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de lletres: BATERIA, CALANDRA, CAPOT, CINTURONS, DEFLECTOR, FARS, FRE, MOTOR, PORTES, RETROVISOR, RODES, SEIENTS, VOLANT.